

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE
FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ
Katedra trestního práva

**Podmíněné zastavení trestního stíhání
jako forma odklonu trestního řízení**

Diplomová práce

**Conditional discontinuance of criminal prosecution as a
form of diversion in criminal proceedings.**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
JUDr. Pavel Borčevský, Ph.D.

AUTOR PRÁCE
Bc. Ondřej Vitvar

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Skalici u České Lípy, dne

.....

Bc. Ondřej Vitvar

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl upřímně poděkovat JUDr. Pavlu Borčevskému, Ph.D. za jeho vedení diplomové práce, především za mimořádnou ochotu a vstřícnost při poskytování konzultací a cenných podnětů či rad.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá tématem podmíněného zastavení trestního stíhání, tak, jak na problematiku hledí trestní řád a jak se v praxi tento institut využívá. Podmíněné zastavení trestního stíhání je tzv. odklon, který autor představí v duchu deskriptivního charakteru, popíše zásady a podmínky aplikace tohoto institutu trestního práva procesního. Do práce budou proloženy i osobní zkušenosti a pohledy vyšetřovatele kriminální policie na okresní úrovni, jakožto i případné návrhy změn do budoucna, komparace s obdobným odklonem a to narovnáním. Tímto chce autor dojít ke zjištění, zda tak institut plní zamýšlené nároky, co by odklonu trestního řízení a zda nepotřebuje úpravu. Práce bude zpracována tak, aby mohla sloužit nejen pro policisty, ale i pro civilní sektor, neboť se bez pochyb jedná o zajímavý odklon.

KLÍČOVÁ SLOVA

Odklon, podmíněné zastavení, trestní stíhání, trestní řízení, restorativní justice, obviněný, poškozený

ANNOTATION

This master thesis deals with the topic of conditional discontinuation of criminal prosecution, as the Criminal Procedure Code views the issue and how this institute is used in practice. The conditional suspension of criminal prosecution is a so-called. The author will present it in the spirit of descriptive character, describe the principles and conditions of application of this institute of criminal procedural law, personal experiences and views of criminal police investigators at the district level will be interwoven into the work, as well as possible proposals for changes in the future, comparisons with a similar diversion, namely straightening, the author wants to achieve an evaluation of whether the institute fulfills the intended requirements, what would divert criminal proceedings and whether it does not need modification. The thesis will be prepared in such a way that it can serve not only for police officers, but also for the civil sector, as it is undoubtedly an interesting diversion.

KEYWORDS

Diversion, suspended sentence, prosecution, criminal proceedings, restorative justice, accused, victim.

Obsah

Úvod.....	6
1 Vymezení základních pojmů.....	9
1.1 Restorativní justice.....	9
1.2 Zvláštní způsoby řízení.....	10
1.3 Odklony	10
1.4 Negativum odklonů	12
2 Podmíněné zastavení trestního stíhání.....	13
2.1 Řízení o přečinu	15
2.2 Souhlas obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání.....	16
2.2.1 Souhlas poškozeného	17
2.3 Doznání obviněného k činu	17
2.4 Náhrada škody či vydání bezdůvodného obohacení.....	18
2.4.1 Dohoda o náhradě škody či vydání bezdůvodného obohacení.....	19
2.4.2 Učinění jiných opatření k náhradě škody	20
2.5 Peněžitá částka na pomoc obětem trestné činnosti	21
2.6 Osobnost pachatele a okolnosti případu.....	22
2.7 Probační a mediační služba	24
2.8 Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání	25
2.8.1 Zdržení se činnosti.....	27
2.8.2 Obviněný se osvědčil ve zkušební době	29
2.8.3 Obviněný se neosvědčil ve zkušební době	32
2.9 § 308a trestního řádu	34
3 Komparace s narovnáním	36
4 Specifika odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám a mladistvým.....	38
4.1 Specifika odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám	38
4.2 Specifika odklonů v trestním řízení proti mladistvým	39
5 Řízené strukturované rozhovory	42
5.1 Strukturovaný rozhovor s Mgr. Jindřichem Vítem, státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Děčíně.....	42
5.2 Strukturovaný rozhovor s JUDr. Michalem Eliášem, soudcem Slovenského Krajského soudu v Trenčíně	49
5.3 Vyhodnocení rozhovorů a komparace mezinárodní právní úpravy	55
6 Vlastní návrhy budoucí možné změny právní úpravy.....	59
7 Statistika státních zastupitelství	62
Závěr	68
Seznam literatury	70

Úvod

Tématem mé diplomové práce je podmíněné zastavení trestního stíhání jako forma odklonu neboli alternativa klasického trestního řízení. Toto téma jsem si zvolil zcela cíleně, neboť mě tento procesněprávní institut zajímá a celkově jsem příznivcem myšlenek restorativní justice a užívání odklonů v praxi, konkrétně podmíněného zastavení trestního stíhání, neboť jej vnímám jako formu záchranné brzdy pro slušného člověka, který v doposud řádném způsobu života udělal chybu. Mám tím na mysli, že se dopustil přečinu a tento institut mu dává šanci nebýt standardně potrestán, ale mít nejprve možnost podmíněně zastavit jeho trestní stíhání a obstát zkušební době, aby došlo k pravomocnému zastavení trestního stíhání a dále se na něj hledělo v podstatě jako na netrestanou osobu, ruku v ruce s tím, že dojde k jistému zahlazení škodlivého následku trestného činu, a do jisté míry k urovnání vztahu s poškozeným, popřípadě dojde k zahlazení společenské újmy.

Kapitoly mé diplomové práce jsou uspořádány systematicky a v logické návaznosti na sebe tak, že v první kapitole považuji za značně důležité zejména vymezit základní pojmy, které jsou úzce spjaté se samotným institutem podmíněného zastavení trestního stíhání, jako jsou restorativní justice, zvláštní druhy řízení, odklony a jejich smysl. V závěru kapitoly upozorňuji i na možné největší negativum odklonů.

Druhá, stěžejní část diplomové práce bude již věnována samotnému procesně právnímu institutu podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307, § 308 a §308a trestního řádu, jeho vymezení z pohledu příslušné právní úpravy, stejně tak všech podstatných dílčích podmínek, které obviněný musí splnit, aby šlo vůbec v trestní věci uvažovat o přístupu aplikace tohoto institutu. Dále v této stěžejní kapitole zmíním i některé relevantní novely a judikaturu spojenou s tématem.

Ve třetí části práce se budu věnovat komparaci s charakterem podobným odklonem, kterým je narovnání, kde budou vymezeny základní rozdíly mezi těmito instituty a jejich specifika.

Čtvrtá kapitola se věnuje, specifikům užití odklonů v trestních řízeních proti právnickým osobám a proti mladistvým. Tato kapitola bude v duchu spíše obecném, neboť cítím potřebu toto neopomenout, na druhou stranu se nejedná o stěžejní téma mé práce, ale o určité rozšíření obzorů. Trestní řízení proti těmto osobám jsou

podstatnou částí trestního řízení v České republice a páčání trestné činnosti, ať už mladistvými, či právníckými osobami, má bez pochyby v rámci celkové kriminality statisticky velký podíl.

V páté kapitole diplomové práce budou řízené, strukturované rozhovory se státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Děčíně na straně jedné a na straně druhé se soudcem Krajského soudu v Trenčíně, Slovenské republiky, který v rámci svého kariérního růstu působil i na okresní úrovni tamního soudu, kde se s institutem podmíněného zastavení trestního stíhání setkával. Tímto bych zároveň v závěru kapitoly netradičním způsobem komparoval jak mezinárodní právní úpravu, tedy České a Slovenské republiky, tak i procesní odlišnosti, vyhodnocením těchto rozhovorů a vložím svých názorů a zkušeností. Zároveň tím chci odhalit pohled na tento trestněprávní odklon ze strany státního zástupce a soudce jakožto orgánů činných v trestním řízení, kteří jako jediní svým rozhodnutím mohou připustit aplikaci odklonů, konkrétně i podmíněného zastavení trestního stíhání.

Dále bude následovat kapitola s tématem návrhů budoucí možné změny právní úpravy, tedy *de lege ferenda*.

Na konci své práce se budu věnovat statistikám vycházejícím z ročních přehledů Nejvyššího státního zastupitelství, kde si vyberu i několik okresních státních zastupitelství v rámci České republiky za poslední roky a závěrem kapitoly shrnu statistický trend užívání podmíněného zastavení trestního stíhání státními zástupci, demograficky v rámci České republiky.

Cílem mé práce je pomocí analýzy současného stavu věci, čímž rozumím vyhledávání, rozbor informací a jejich následnou interpretaci z různých zdrojů, také interpretací svých vlastních zhodnocení, rozebrat procesně právní institut podmíněného zastavení trestního stíhání a současný právní stav důkladně popsat. Na to bude navazovat úvaha, zda plní komplexní roli odklonu trestního stíhání a naplňuje myšlenky restorativní justice. Do práce budu implementovat své vlastní názory a třeba i návrhy na možné změny zákonné úpravy do budoucna. Při vypracování práce budu vycházet zejména z odborné literatury, judikatury a zákonných úprav. V práci budu využívat standardní vědecké metody jako je deskripce, analýza a syntéza, v přiměřeném rozsahu využiji též metodu komparační.

Práce by měla být srozumitelná a věcná, aby byla k pochopení i pro čtenáře z civilní sféry, kteří nemají s trestním řízením zkušenosti, ale zejména by má diplomová práce mohla sloužit jako vysvětlení problematiky pro začínající policisty nebo civilní studenty Policejní akademie České republiky v Praze.

1 Vymezení základních pojmů

V úvodních kapitolách mé práce cítím nutnost představit základní pojmy, které poslouží jako základ pro hlavní téma práce, tedy procesněprávní institut trestního práva, a to podmíněné zastavení trestního stíhání jako forma odklonu trestního řízení. Než se dostaneme na samostatné téma podmíněného zastavení trestního stíhání, nejprve si představme pojmy jako jsou: restorativní justice, zvláštní druhy řízení, odklony a jejich smysl, a také negativum odklonů.

1.1 Restorativní justice

Jedná se v základě o kriminologický konstrukt přístupu a řešení kriminálního chování a následného dopadu trestního řízení na obviněného a potažmo na jeho oběť, tedy poškozeného, respektive i o přístup státu či orgánů trestního řízení k řešení justičních otázek.

Na úvod se vydáme exkurzem do historie restorativní justice do období 70. a 80. let 20. století, kdy byl hlavním představitelem restorativní justice Howard Zehr z USA. V České republice se první znaky restorativní justice objevují až po roce 1989, hlavním průkopníkem u nás byl kriminolog Josef Zapletal, přičemž se začínají uplatňovat principy demokratického právního státu s důrazem na dodržení spravedlivého projednání trestného činu v symbióze s právními zárukami pro zainteresované strany. Zaměřuje se na vztah mezi pachatelem a obětí s cílem zcela dobrovolného a aktivního zapojení všech stran trestného činu, zejména obviněného a poškozeného, kdy ideálním stavem je právě dobrovolné odčinění následků vzniklých jednáním obviněného. Cílem je proto dobrovolná náprava negativního stavu způsobeného trestným činem a v podstatě urovnání vztahů mezi obviněným a poškozeným, náhrada škody apod. Opakem restorativní justice je retributivní justice, která naopak klade důraz na potrestání obviněného, coby odplaty za jeho spáchaný čin. Dalo by se říct, že restorativní justice propůjčuje trestní spravedlnost do rukou právě obviněného a poškozeného, společnosti a narušení vztahu mezi státem a obviněným se stává druhořadé.¹

¹ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 88–92. ISBN 978-80-7502-319-3.

Pro účely trestního práva procesního jsou jednoznačně právě odklony tím stěžejním výsledkem implementace zásad restorativní justice do našeho právního řádu.

1.2 Zvláštní způsoby řízení

Tato řízení, jak již název napovídá, představují odchylku od standardního průběhu trestního řízení (srov. § 290 trestního řádu) a právě o podmíněném zastavení trestního stíhání by se dalo hovořit jako o zvláštní formě rozhodnutí. Jsou to tedy ty typy řízení, která se svou formou odlišují od běžného řízení, které typicky končí v soudním řízení, tímto máme na mysli: Podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, řízení o schválení dohody o vině a trestu, řízení před samosoudcem, řízení ve věcech mladistvých, řízení proti uprchlému, řízení po zrušení nálezem Ústavního soudu a řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zajištění údajů o telekomunikačním provozu.²

1.3 Odklony

Jedná se o trestně právní procesní alternativu dekriminalizace, tedy výjimku ze základní zásady trestního řízení v podobě legality, která ukládá povinnost státnímu zástupci stíhat veškeré trestné činy, o kterých se dozví, výjimka se nazývá zásada opportunity. Jedná se tedy o procesní aspekt dekriminalizace oproti hmotně právní zásadě subsidiarity trestní represe.

Odklony obecně nemají zákonně zakotvené pojmové vymezení a pro účely této práce uvedu vymezení profesora Jelínka, které je pro pochopení podstaty odklonu velmi názorné:

„Alternativa standardního trestního řízení. Je odchylkou od typického průběhu trestního procesu a znamená, že trestní řízení nedospěje do svého obvyklého konce, do vyslovení odsuzujícího rozsudku, nedojde k vyslovení viny, k uložení klasické

² JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 791-792. ISBN 978-80-7502-550-0.

trestní sankce, ale řízení se od této cesty „odkloní“ a trestní věc se vyřídí jinak,, velmi často tak, že se trestní stíhání zastaví, což je další charakteristický znak odklonu.“³

Standardním trestním řízením rozumíme to, které dospěje až k projednání před soudem v hlavním líčení, kde se projednává na základě žalobního návrhu a kompletního dokazování viny obžalovaného, popřípadě se vynese odsuzující rozsudek. Vedle prosazování myšlenek restorativní justice je tedy do jisté míry pragmatickým smyslem odklonů i odlehčení přetíženému systému trestní justice.

Jak již bylo zmíněno, odklony se naplňují myšlenky restorativní justice, tedy náprava vztahů mezi obviněným a poškozeným, odstranění škodlivých následků trestného činu, typicky např. náhrada škody či jiného nežádoucího škodlivého stavu. Dále se během uplatňování odklonů neprovádí dokazování v takové míře jako je to u standardního trestního řízení a ideální výsledek využití odklonu je ten, že věc skončí zastavením trestního stíhání. Odklon může mít charakter mimosoudního vyřízení věci, ale některé odklony aplikuje taktéž sám soud. Například podmíněné zastavení trestního stíhání může aplikovat v přípravném řízení státní zástupce, ale např. dohodu o vině a trestu schvaluje soud, stejně tak soudce může až po podání obžaloby rozhodnout o podmíněném zastavení trestního stíhání sám, na základě svého uvážení.

Pro odklony trestního řízení taktéž neexistuje jejich taxativní výčet, neboť ani odborná veřejnost se na jejich výčtu neshodne, co se jejich smyslu týče. Pokud bych měl uvést co nejvíce liberální výčet, jedná se o tyto instituty: podmíněné zastavení trestného stíhání, narovnání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání nebo narovnání, odstoupení od trestního stíhání v řízení v trestních věcech mladistvých, dohoda o vině a trestu, trestní příkaz.

Právě trestní příkaz je jeden z diskutabilních odklonů. Otázkou je, zda je příhodno jej řadit mezi odklony, a to z toho důvodu, že ač ve věci dojde k urychlení vyřízení věci a věc nedojde do obvyklého hlavního líčení, dojde k vyslovení viny

³ JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 792. ISBN 978-80-7502-550-0.

a trestu, z čehož vyplývá, že věc není vyřízena mimosoudně. Ze stejného důvodu ostatně může být v tomto ohledu diskutabilní i dohoda o vině a trestu.⁴

1.4 Negativum odklonů

Za velmi důležité považuji do této úvodní části diplomové práce uvést jako stěžejní možné negativum odklonů riziko možného nerovného užití odklonů v trestním řízení. Ze statistik, které budou uvedeny v závěru práce, je totiž zřejmé, že používání odklonů je v rámci České republiky užíváno v nerovné míře např. v rámci různých krajů apod. Rozhodnutí o užití odklonu záleží čistě a jen na rozhodnutí, či řekněme shovívavosti, státního zástupce v přípravném řízení, potažmo soudce v řízení před soudem. To je dáno tím, že užití odklonů je fakultativním nástrojem trestního řízení (je to tedy možnost a ne povinnost).

Na užití odklonu neexistuje pro obviněného právní nárok, což v důsledku znamená, že ačkoliv obviněný splní veškeré podmínky pro aplikaci odklonu ve své trestní věci, nemůže se u státního zástupce či soudce dožadovat uplatnění odklonu. Je to zcela a jen na uvážení, jak již bylo uvedeno, státního zástupce či soudce.

⁴ JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 792-793. ISBN 978-80-7502-550-0.

2 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Podmíněné zastavení trestního stíhání, je jedna z možností odklonů, které bylo zavedeno do trestního řádu jeho novelou již v roce 1993, důvodem přijetí této novely byl trestně právní trend v podobě naplnění smyslu restorativní justice.

Tento institut do trestního práva zakotvuje trestní řád, tedy zákon č. 141/1961 Sb. a nalezneme jej v § 307. V § 308 nalezneme navazující podmínky osvědčení se obviněného a dále pak související § 308a, který představím později v této práci.⁵

Jedná se o zvláštní typ rozhodnutí v trestním řízení tzv. mezitimní rozhodnutí, meritorním se stává až poté, co se obviněný osvědčí ve zkušební době. Pro mezitimní rozhodnutí je typické, že je vydané během průběhu trestního řízení a má dočasný charakter, není tedy konečné a může být později změněno, zrušeno či potvrzeno. Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání nemá být užito na úkor práv, ať už obviněného či poškozeného. Pro aplikaci tohoto odklonu je stále potřeba, aby byly dodrženy zásady trestního řízení jako presumpce neviny, práva obhajoby, vznášet námitky proti obvinění a obžalobě, předkládat a navrhopvat důkazy, uplatňovat nároky na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení apod.⁶ Tím je tedy myšleno, že přesto, že obviněný má zájem na aplikaci tohoto odklonu, neznamená to, že rezignuje na svá práva a domáhání se svých práv taktéž nemůže být kontraproduktivní k následné aplikaci odklonu. Pro lepší pochopení uvedu příklad:

Pachatel přečinu je obviněn usnesením o zahájení trestního stíhání ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu a skutečnost, že podá proti tomuto usnesení stížnost a snaží se tak zvrátit stíhání proti jeho osobě, neznamená, že v konečném důsledku, po splnění dalších podmínek, by měl ztrácet právo na aplikaci odklonů.

O rozhodnutí mezitimního charakteru hovoříme tedy proto, že není pravomocné a ke konečnému zastavení trestního stíhání může dojít až po splnění podmínek uložených obviněnému jako jsou: obviněný vedl ve zkušební době řádný život, dodržel jemu uložená omezení či povinnosti a až rozhodnutím státního zástupce či soudce (záleží ve které fázi trestního řízení došlo k aplikaci odklonu) nabývá právní moci

⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁶ ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3478. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-01].

podmíněné zastavení trestního stíhání se všemi jeho účinky. To v konečném důsledku znamená, že nedochází k trestnímu postihu obviněného, čímž je naplněn smysl odklonu tak, jak je s ním počítáno a zamýšleno v rámci restorativní justice.⁷

Jak již bylo zmíněno v předešlých odstavcích, k aplikaci tohoto odklonu je potřeba splnit určité podmínky, kterým se práce bude věnovat v následujících odstavcích, konkrétně to jsou:

Podmínka, že se jedná o řízení o přečinu, obviněný s podmíněným zastavením trestního stíhání souhlasí, k činu se dozná, nahradí škodu nebo vydá bezdůvodné obohacení nebo o tomto s poškozeným uzavře dohodu, popřípadě učiní opatření k náhradě škody anebo důvodného obohacení, přičemž rozhodnutí musí brát zřetel na dosavadní život obviněného, na okolnosti případu apod.

Novelou trestního řádu účinnou od 1.9.2012 lze zavázat obviněného, s jeho souhlasem, aby se ve zkušební době zdržel určité činnosti spojené se spáchaným trestným činem, dále mu lze stanovit povinnost složit na účet státního zastupitelství či soudu částku na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti a zavázat jej k určitým povinnostem nebo omezením. Tuto novelu zakotvuje trestní řád v § 307 odst. 2, který opravňuje státního zástupce v přípravném řízení a soudce v řízení před soudem, užít výše uvedené povinnosti, a tak rozšířit formální podmínky, které musí obviněný naplnit v případě, kdy si to vyžaduje povaha a závažnost spáchaného přečinu s ohledem na okolnosti poměrů obviněného.⁸ V praxi to znamená, že je opět jen na uvážení státního zástupce či soudce jak případ sám posoudí a zda je nutno ve věci užít tuto, řekněme přísnější, variantu, neboť trestní řád neupravuje konkrétní situace, které by tuto možnost specifikovaly. Více k dopadům a dílčím náležitostem zmíněné novely bude uvedeno v následujících odstavcích.

Při aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání dle druhého odstavce je stále nutno splnit veškeré podmínky z odstavce prvního, tedy obviněný plní veškeré podmínky kumulativně.⁹

⁷ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 109. ISBN 978-80-7502-319-3.

⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). § 307 odst. 2.

⁹ ZŮBEK, Jan. Kvalifikované (zprůsněné) podmínky u podmíněného zastavení trestního stíhání. Online. Bulletin advokacie, 2016, č. 5. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/>. [citováno 2024-02-26].

Ze zažité praxe bych uvedl příklad, že státní zástupce k této variantě přistupuje v případě, kdy se sice jedná o banální přečin, ale obviněný ho spáchal úmyslně, například ze msty apod. nebo je zkrátka potřeba více působit na obviněného a jeho výchovu a další závazky k docílení vedení řádného života, anebo ve věci hrozí vysoká trestní sazba, typicky u nedbalostních trestních činů, kde je pachatelem způsobena smrt.

2.1 Řízení o přečinu

Jedna ze zásadních podmínek podmíněného zastavení trestního stíhání je fakt, že se ve věci jedná o trestní řízení proti obviněnému ze spáchání přečinu. Tedy jen o skutku, který je poprvé formálně popsán v usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu, potažmo později v obžalobě nebo návrhu na potrestání státního zástupce.

Přečinem se rozumí takový trestný čin, na který zákon stanovuje horní hranici trestní sazby do pěti let a zároveň do přečinů spadají veškeré nedbalostní trestné činy¹⁰, neboť jak je známo, nedbalostní trestné činy mohou přesahovat horní hranici trestní sazby i nad pět let a právě proto bylo nutné za přečin považovat i nedbalostní trestné činy, což do trestního řádu zanesla jeho novela s účinností dnem 31.12.2009. Taktéž se na tyto případy nevztahují mimořádná snížení nebo zvýšení trestních sazeb, směrodatná je tedy pouze trestní sazba udaná v trestním zákoníku.

Užití tohoto odklonu je přípustné i v případě pouhého pokusu či účastenství na trestném činu. Dále ve své monografii JUDr. Tibitanzlová uvádí, že lze podmíněné zastavení trestního stíhání aplikovat ve stíhání obviněného, který spáchal více trestných činů v souběhu, ale ani jeden z nich nemůže přesáhnout hranici trestní sazby, aby se jednalo o zločin.¹¹

Nejvyšší soud se již také vyjádřil k případu, kdy trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno u hlavního pachatele a konstatoval, že v tomto případě není tato skutečnost žádnou překážkou, aby jeho účastník v trestní činnosti nemohl být v tom samém

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3479-3480. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-02].

¹¹ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 110-111. ISBN 978-80-7502-319-3.

restním řízení potrestán odsuzujícím rozsudkem.¹² Je tedy možné, aby ve společném řízení, restní věc u jednoho pachatele byla podmíněně zastavena zatímco účastník došel až do řízení před soudem a tam byl potrestán standardním odsuzujícím rozsudkem. To samé platí i pro ostatní typy odklonů.

2.2 Souhlas obviněného s podmíněným zastavením restního stíhání

Profesor Šámal ve svém komentáři k restnímu řádu a stejně tak JUDr. Tibitanzlová ve své monografii, shodně uvádějí, že souhlas obviněného s aplikací podmíněného zastavení restního stíhání musí být dán takovým způsobem, aby nevzbuzoval pochybnost vážnosti jeho souhlasu, to znamená, že souhlas obviněného musí být vždy jednoznačný, výslovný a nesmí být na obviněném vynucován, což je logické v souvislosti k již dříve zmíněné podstatě odklonu, která vyžaduje od obviněného zcela dobrovolný přístup k nápravě vztahu alternativní cestou.

Souhlas za obviněného může podat jeho obhájce, avšak tento souhlas je nutné vyžádat či ověřit od obviněného, což zajistí buď policejní orgán, státní zástupce nebo soudce. Souhlas obviněného lze vzít zpět.¹³

V praxi se takový souhlas obviněného uvádí jako první do protokolu o výsledku obviněného, který koná policejní orgán. V protokolu je předem definovaná kolonka, do které se vyplňuje, zda obviněný s postupem dle § 307 a § 308 a následujícími restního řádu souhlasí.

Dále je vhodné, aby policejní orgán na místě o tomto obviněného řádně poučil a seznámil ho s možností této alternativní cesty restního řízení, stejně jako s podmínkami spojenými s dobrovolným souhlasem a s omezením či podvolením se povinností.

Já osobně obviněným sděluji podmínky odklonů obecně a důrazně je informuji o skutečnosti, že se jedná o fakultativní druh řízení, na který jak bylo již v této práci uvedeno, nemají právní nárok.

¹² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 23.04.2014, sp. zn. 8 Tdo 388/2014.

¹³ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v restním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 111-112. ISBN 978-80-7502-319-3.

2.2.1 Souhlas poškozeného

U aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání není souhlas poškozeného potřebný, tedy ani není nijak vyžadován. V případě, kdy poškozený vznesl nesouhlas s aplikací tohoto odklonu, např. ústním nesouhlasem do protokolu, nejedná se o překážku, která by znemožňovala odklon aplikovat, tedy za předpokladu, že obviněný splní ostatní požadované podmínky.¹⁴ Takový souhlas je formální podmínkou u charakterově obdobného odklonu označovaného jako narovnání, kterému se v práci budu věnovat při komparaci s podmíněným zastavením trestního stíhání.

Níže v patřičné kapitole o rozhodnutí aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání se budu více věnovat právu poškozeného podat stížnost proti tomuto rozhodnutí, které se vyhotovuje formou usnesení.

2.3 Doznání obviněného k činu

Uvědomme si, že institut souhlasu a doznání obviněného není jedno a to samé, ale nýbrž dva rozdílné instituty a zároveň dvě nezbytné podmínky, které musí být splněny pro aplikaci odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání. Toto stvrzuje judikatura, konkrétně rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, který hovoří o nutnosti splnění obou podmínek, kdy nedostatek doznání nelze nahradit souhlasem obviněného s aplikací tohoto odklonu.¹⁵

Za doznání lze tedy považovat výpověď obviněného, typicky ve vyšetřování před policejním orgánem, ve které se musí doznat takovým způsobem, aby nebyl pochyb, že se přečinu dopustil, musí se vztahovat na všechny znaky skutkové podstaty a musí být v souznění s ostatními důkazy. Tím máme na mysli, že není vysloveně žádoucí, aby obviněný doslovně vyslovoval vinu ve smyslu, že se cítí být vinen, ale postačí, že jeho výpověď bude mít takový charakter, z jehož kontextu vyplývá doznání, a popíše celý děj tak, že uvede veškeré zjištěné skutečnosti, tedy naplní veškeré znaky skutkové podstaty. Doznání obviněného je důležité zaprotokolovat takovým

¹⁴ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 113. ISBN 978-80-7502-319-3.

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 01.08.2021, sp. zn. 5 Tz 148/2001.

způsobem, aby mohl sloužit jako důkaz, musí být proto vážné a dobrovolné. Taktéž je nutné, aby doznání zřetelně obsahovalo složku zavinění, ať už úmysl či nedbalost.

Rozpory ve výpovědi a důkazních materiálech lze odstranit pouze v hlavním líčení před soudem, tím může být kupříkladu rozpor ve výši způsobené škody, doznání obviněného nesmí tedy zpochybňovat žádné zjištěné skutečnosti v konkrétním trestním řízení.¹⁶

Nutno podotknout, že takovéto doznání ke skutku později trestní řád nijak nevyklučuje k použití v rámci dalšího užití v dalším řízení jako důkazu, za předpokladu dodržení zásady presumpce nevin. Dalším řízením mám na mysli pokračující trestní řízení, pokud z jakéhokoliv důvodu nakonec nedojde k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, ale také pokud se obviněný neosvědčí ve zkušební době.

Obviněný může své doznání, stejně jako souhlas, odvolat.¹⁷

2.4 Náhrada škody či vydání bezdůvodného obohacení

Ustálená judikatura spatřuje hlavní význam v náhradě škody jako nápravě škodlivých následků způsobených trestným činem a považuje ji jako alternativu před represivním postihem obviněného.

Škoda se nahrazuje především v penězích, ačkoliv u podmíněného zastavení trestního stíhání není vyloučeno ani uvedení věci v předešlý stav, pokud toto není v rozporu s charakterem věci a souhlasem poškozeného. Skutečnost potvrzující, že byla škoda nahrazena, mohou strany doložit v podstatě libovolně, ať už výpisem z bankovních účtů, prohlášením do protokolu apod.

Podstatný je fakt, že se jedná o majetkovou škodu vyčíslenou v penězích, která má příčinnou souvislost s trestním řízením a nezáleží, zda škoda je znakem skutkové podstaty trestného činu. Škoda uvedená poškozeným se následně v rámci trestního řízení objektivizuje zejména znaleckými posudky či odbornými vyjádřeními, takto

¹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Doplnění a přepracování. Vydáno v Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3480-3481. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-03].

¹⁷ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 116. ISBN 978-80-7502-319-3.

objektivizovaná škoda je ta, kterou pro účely aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání má obviněný nahradit poškozenému.

Nemajetková újma se u tohoto odklonu nebere na zřetel z důvodu náročného vyčíslování její objektivizace a celkově by takový proces mařil smysl odklonů, tedy řízení by pak nebylo rychlé, úsporné a relativně krátké k vyřízení. Bezdůvodným obohacím se pak rozumí jakýsi majetkový prospěch získaný trestním činem, který obviněný nabude formou jednání bez právního důvodu.

Závěrem této kapitoly je nutno dodat, že v případě, že trestným činem nevznikla žádná škoda, není to překážkou pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání. To znamená, že pokud škoda nevznikla, obviněnému odpadá jedna z podmínek, kterou musí splnit pro aplikaci odklonu.¹⁸

2.4.1 Dohoda o náhradě škody či vydání bezdůvodného obohacení

Pro případy, že obviněný není okamžitě schopen nahradit škodu, například z důvodu jeho finanční situace, lze se o náhradě škody s poškozeným domluvit a obsahem takové dohody je typicky splátkový kalendář, respektive dohoda o splacení závazku.

Dohoda mezi obviněným a poškozeným musí být konkrétní co do výše náhrady škody a způsob její náhrady. Dohoda se v nejlepším případě stvrzuje písemně, lze ale i ústní formou, za předpokladu, že takovou dohodu zaprotokoluje orgán činný v trestním řízení.

Stejně jako v případě náhrady škody, lze i u vydání bezdůvodného obohacení uskutečnit dohodu, obdobně jako u náhrady škody.¹⁹

Taková dohoda a závazek zaplatit škodu je také předmětem následného usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, v praxi většinou zcela konkrétně s konkrétním lhůtou úhrady.

¹⁸TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 117-122. ISBN 978-80-7502-319-3.

¹⁹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3483-3484. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-06].

2.4.2 Učinění jiných opatření k náhradě škody

Pokud nedošlo k náhradě škody ani dohodě o ní, pak je tu právě možnost učinit opatření, která směřují k náhradě škody, taková opatření jsou např. nahlášení škodní události pojišťovně v případě dopravní nehody, uložení peněžité částky do úschovy soudu pro budoucí náhradu škody k rukám poškozeného v případě, kdy nárokuje např. vyšší částku k náhradě, než je ta objektivní, potvrzená trestním řízením.

Při aplikaci takového opatření musí státní zástupce, potažmo soudce, vždy pečlivě vyhodnotit, zda se jedná ze strany obviněného o opatření, kterým poskytl dostatečnou součinnost k tomu, aby byla následně škoda uhrazena.

Takové opatření pak nelze činit pouze tzv. na dobré slovo, neboť by to poškozenému nemohlo přinést jistotu nakonec se náhrady škody domoci a je třeba takové opatření právně ošetřit, jako je to např. u dohody viz kapitola č. 2.4.1.²⁰

Typický příklad uváděný více autory je oznámení škodní události pojišťovně, jako učiněné opatření k náhradě škody ho posvěcuje i usnesení Nejvyššího soudu České republiky, který se k tomuto vyjádřil na základě podaného dovolání nejvyššího státního zástupce. Ve věci byl předmětem rozhodování takový stav, ve kterém je právě tato podmínka naplněna v případě řádného oznámení škodní události pojišťovně, a to i v případě, že poškozený ještě nespécifikoval výši vzniklé škody a nenárokoval konkrétní částku nebo k tomuto sám neposkytl součinnost. Nejvyšší soud konstatoval, že i přes tyto okolnosti obviněný splnil podmínku pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání.

Své rozhodnutí opírá o fakt, že takové opatření musí poškozenému poskytnout obdobnou míru jistoty stejně jako uzavřená dohoda mezi obviněným a poškozeným, což nahlášení škodní události pojišťovně splňuje a zároveň se připouští, aby vzniklá škoda byla nahrazena jiným subjektem než osobou obviněnou, navíc není překážkou neexistence konkrétní vyčíslené škody v době o rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání.²¹

²⁰ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 123-124. ISBN 978-80-7502-319-3.

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.12.2021, sp. zn. 3 Tdo 1120/2021.

2.5 Peněžitá částka na pomoc obětem trestné činnosti

Peněžitá částka se skládá na účet státního zastupitelství či soudu, taková částka nesmí být zcela zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Částku obviněný zpravidla zasílá ještě před rozhodnutím o podmíněném zastavení trestního stíhání, která se poté objeví i v samotném rozhodnutí²² není vyloučeno částku uhradit až ve zkušební době.

Dále z praxe vyplývá, že je možné, aby obviněný sám a dobrovolně zaslal takovou částku přímo na příslušný účet na pomoc obětem trestné činnosti, nicméně nikde není určeno, jak má být tato částka vysoká, zákon pouze ukládá, aby nebyla zcela zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu viz výše, ale také logicky nemůže být zanedbatelná. V praxi dochází v podstatě k neformálnímu dotazu či domluvě se státním zástupcem, který může neformálně naznačit výši akceptovatelné částky vzhledem k předmětnému přečinu. Logicky by ztrácelo smysl, aby obviněný zaslal na tento účet třeba sto korun a považovali bychom to za dostatečnou částku a splnění této podmínky.

K tomuto uvedu kazuistiku případu, který pochází z mé praxe a kde se aplikovalo podmíněné zastavení trestního stíhání:

Obviněný, jako student střední školy, prodával falešné vstupenky na maturitní ples, čímž uvedl poškozené v omyl a tím se obohatil přibližně o 17 tisíc korun, a tak byl důvodně podezřelý, že spáchal přečin podvodu. Obviněný splnil veškeré podmínky aplikace odklonu a na pomoc obětem trestné činnosti zaslal částku ve výši 10 tisíc korun, což bylo ze strany státní zástupkyně okresního zastupitelství akceptováno jako přijatelné, vzhledem k tomu, že dále studoval vysokou školu a zároveň pracoval.

Dále k této problematice JUDr. Tibitzlová ve své monografii dodává, že tuto částku nelze vnímat jako trest obviněného srovnatelný s peněžitým trestem, taková částka je vnímána jako odstranění škodlivého stavu a jakási kompenzace újmy veřejného zájmu. Od formy trestu se toto dá považovat za osobní, dobrovolnou míru

²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3492. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-06].

sebereflexe obviněného a prokázání dalšího pokání či svobodného zájmu zahladit své jednání.²³

Naopak advokát JUDr. Zůbek se ve svém článku v časopisu Bulletin advokacie vyjadřuje k této peněžité částce právě jako k období pokuty a zásahu do majetkových poměrů pachatele, které do jisté míry nahrazují formu státní represe. Ale následně k tomuto dodává, že částka má svůj účel a vnímá ji také jako kompenzaci pachatele vůči těm, kteří zákon dodržují. Vázané finanční prostředky jsou ku prospěchu těch, kterým byla způsobena újma jinými pachateli trestných činů. Připomenul fakt, že obviněný se k takové finanční částce sám svobodně rozhodl. Avšak zmínil, že je pachatel silně motivován hrozícím právním postihem k úhradě peněžité částky. Závěrem srovnal takovou částku s peněžitým trestem jako formu trestní sankce, kdy poznamenal, že peněžitý trest se nemusí podařit vymoci, kdežto peněžitá částka ano právě z důvodu motivace pachatele.²⁴

V případě, že k aplikaci odklonu nakonec nedojde a obviněný již složil částku na účet soudu či státního zastupitelství, odpovědný orgán zajistí, aby tato částka byla obviněnému zaslána zpět.²⁵

Jedná se o jednu z podmínek při aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání dle přísnější formy tohoto odklonu, tedy druhého odstavce.

2.6 Osobnost pachatele a okolnosti případu

Osobnost pachatele a okolnosti případu jsou vlastně podkategorie podmínky, která hovoří o dostatečnosti vyřídít trestní věc právě odklonem. Nejvyšší soud se již ve svém rozsudku vyjádřil k tomu, že pro posouzení nebezpečnosti trestného činu a jeho stupně, soud nemůže přihlížet pouze k okolnostem naplňující skutkovou podstatu trestného činu, ale pro komplexní posouzení je nutno se zabývat okolnostmi, které

²³ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 131. ISBN 978-80-7502-319-3.

²⁴ ZŮBEK, Jan. Kvalifikované (zpřísněné) podmínky u podmíněného zastavení trestního stíhání. Online. Bulletin advokacie, 2016, č. 5. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/>. [citováno 2024-02-26].

²⁵ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 132. ISBN 978-80-7502-319-3.

skutek charakterizují²⁶, přičemž za takové okolnosti můžeme považovat právě pojmy osobnost pachatele a okolnosti případu.

Pro posouzení osobnosti pachatele, v kontextu závažnosti spáchaného přečinu, je důležité posuzovat jeho chování ve společnosti, ať už negativního či pozitivního charakteru. Závažnost skutku bude zejména snižovat fakt, pokud se jedná o prvopachatele trestného činu, vedl řádný život před spácháním činu, čímž se rozumí například, že obviněný pracuje, studuje a nevede neřízený život, dále lze přihlídnout k nedostatku životních zkušeností nebo věku obviněného, zvláště pokud je blízký mladistvému. Následně tu máme skutečnosti, které naopak obviněnému budou snižovat šance aplikace odklonu, kterými jsou recidivní chování, spáchání více přečinů najednou a páchaní této trestné činnosti jako organizátor nebo člen organizované skupiny.

Nutno je také posuzovat, jak sám obviněný přistupuje ke spáchanému přečinu, jeho povaze a závažnosti, jinými slovy, zda například nebagatelizuje své chování apod. V souvislosti s tím je na místě klást důraz na formu zavinění, zda se tedy jedná o nedbalost vědomou či nevědomou, úmysl buď přímý nebo nepřímý, například u nedbalosti nevědomé je na místě zdůvodnit ze strany obviněného proč spoléhal na to, že nedojde ke škodlivým následkům apod. K posouzení zvýšení či snížení škodlivosti činu je příhodné posuzovat i pohnutku činu, zda pachatel svůj čin páchá ze soucitu, rozrušení, anebo na druhé straně naopak ze msty, nenávisti či vzteku.²⁷

Dále je nutné posuzovat chování a okolnosti osobních poměrů obviněného i v průběhu rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání, ale i během zkušební doby. Zde se například přihlíží ke zdravotnímu stavu, rodinnému stavu, postavení obviněného ve společnosti, jeho ekonomickým výsledkům, ale i k jeho tíživým osobním nebo rodinným poměrům, které si obviněný nezpůsobil.²⁸

Konkrétní podklady pro posuzování dosavadního způsobu života obviněného JUDr. Tibitanzlová zmiňuje ve své monografii zejména: opis z evidence Rejstříků trestů, výpis z Centrální evidence stíhaných osob, opis z Centrální evidence přestupků, zpráva o pověsti obviněného z místa bydliště, pracovní ohodnocení a výpis

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.08.1977, sp. zn. 4 Tz 39/72.

²⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3488. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-09].

²⁸ Tamtéž, s. 3489-3490.

z evidenční karty řidiče.²⁹ Zde bych dále dodal, že lze pro tyto účely zajistit lustraci v policejním systému ETR a zprávy Probační a mediační služby, viz následující kapitola této práce. Dále se pak zjišťují majetkové poměry obviněného, tedy zda vlastní či nevlastní motorová vozidla, nemovitosti, zda je proti němu vedeno insolvenční řízení či exekuce.

Za okolnosti případu považujeme ty vlivy působící na obviněného, které ovlivňují povahu a závažnost páchaného přečinu a jsou místně a časově souvislé s přečinem, jsou nezávislé na obviněném, jakožto již zmíněné silné rozrušení, vlivy vzniklé tíživou osobní či rodinnou situací, přečin spáchaný využitím cizí nouze nebo bezbrannosti nebo ty události ohrožující život, veřejný pořádek nebo majetek apod.³⁰

2.7 Probační a mediační služba

Úřad probační a mediační služby, v tomto případě spíše mediace, která se zaměřuje právě na zlepšování, potažmo urovnání, vztahů mezi pachatelem a poškozeným a kontakt mezi nimi, může během aplikace odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání také sehrát svou roli, a to ještě před samotnou aplikací odklonu, respektive v její přípravné fázi, kdy tzv. mediátor je pověřen vytvářením podmínek pro následnou aplikaci odklonů, konkrétně může konzultovat dohody mezi obviněným a poškozeným a hledat tzv. střední cestu, aby obě strany došly k rozumné dohodě.³¹

Mediátor dále také po aplikaci odklonu dohlíží právě na plnění dohody a dalších opatření, které obviněný přijal vztahující se na zkušební dobu.³² Pokud je k tomuto pověřen a pokud kontrola takových činností spadá do jeho působnosti.

Toto dále konkretizuje judikatura, například v usnesení Městského soudu v Praze, která uvádí, že probační úředník na vyžádání vypracovává zprávy o poměrech obviněného, dále zjišťuje jak se choval před činem a po spáchání činu,

²⁹ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 125. ISBN 978-80-7502-319-3.

³⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3489. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-09].

³¹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 73. ISBN 978-80-7380-677-4.

³² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3485. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-11].

a to například šetřením v místě bydliště, jednáním s obviněným a jeho sociálními kontakty a dále potvrzuje již výše napsané, tedy zjišťuje obviněného chování a způsob vedení života ve zkušební době, kdy tato zpráva může mít vliv na posouzení jeho následného osvědčení se.³³

2.8 Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání

Procesní stránku aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání lze označit jako dvoufázové, první částí se rozhoduje o samotné aplikaci odklonu a ve druhé části záleží v podstatě čistě na obviněném, zda se ve zkušební době osvědčí, anebo ne. Pokud se obviněný osvědčí, trestní stíhání se zastavuje, pokud ne, nastávají důsledky pokračování v trestním stíhání či v lepším případě pro obviněného ponechání podmíněného zastavení trestního stíhání v platnosti a prodloužení zkušební doby.³⁴

Forma rozhodnutí pro aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání je jak pro státního zástupce, tak i pro soudce stejná, jedná se o usnesení, které mimo obecných náležitostí musí obsahovat zejména popis skutku, včetně právní kvalifikace, pro které se trestní stíhání vede.³⁵

Sice již bylo toto v práci zmíněno, ale je nutné připomenout, že toto rozhodnutí není rozhodnutí o vině obviněného, tudíž popsaný skutek musí respektovat presumpci neviny, tedy slovy jako „*obviněný se měl dopustit*“.

Judikatura tento fakt potvrdila minimálně rozhodnutím Nejvyššího soudu České republiky, který svým výrokem konstatoval, že je nutné v usnesení vylíčit mimo jiné právě přesný popis skutku se závěrem o jaký trestný čin se jedná, aby bylo zcela jasné, že tento trestný čin splňuje podmínku, že se jedná o přečin, tak jak to zákonná úprava předpokládá pro aplikaci tohoto odklonu. Také potvrzuje, že tento závěr musí respektovat presumpci neviny, neboť tento institut nerozhoduje o vině obviněného.³⁶

Usnesení dále musí obsahovat délku zkušební doby, informace o náhradě škody či její dohodě, anebo vydání bezdůvodného obohacení, či v usnesení zazní

³³ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21.08.2001, sp.zn. 7 To 317/2001.

³⁴ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 132. ISBN 978-80-7502-319-3.

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3492. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-11].

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 01.08.2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.

závazek škodu uhradit, anebo vydat bezdůvodné obohacení během zkušební doby, a to vyjádřeno konkrétní částkou a termínem splatnosti.

V případě, kdy se aplikuje podmíněné zastavení trestního stíhání spolu se závazkem obviněného zdržet se určité činnosti v souvislosti se spáchaným přečinem, obsahem usnesení musí být taktéž konkretizace takové činnosti, popřípadě je nutné zde konkretizovat přiměřená omezení či povinnosti směřující k tomu, aby obviněný vedl řádný život. Dále se v usnesení uvádí přesná výše peněžité částky poskytnutá na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.

Usnesení také obsahuje odůvodnění, ve kterém státní zástupce v přípravném řízení nebo soudce vysvětluje, zda a jak byly naplněny ze strany obviněného zákonné podmínky pro aplikaci tohoto odklonu, z jakých skutkových stavů vycházel při tomto rozhodování a kterými právními úvahami se řídil. Státní zástupce nebo soudce by měl pak také učinit závěr o dostatečnosti vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, u stanovení zkušební doby by tato doba měla být taktéž odůvodněna. A stejně tak osvětlit důvod stanovených omezení či povinností, v případě jejich přítomnosti v rámci aplikace tohoto institutu.³⁷

Poslední částí usnesení je poučení o opravném prostředku. Proti usnesení je přípustná stížnost, která má vždy odkladný účinek, oprávněnou osobou podat stížnost je samozřejmě obviněný a poškozený, a pokud došlo k aplikaci tohoto odklonu až v řízení před soudem, tento opravný prostředek má právo podat i státní zástupce.³⁸

Mgr. Pokorný, advokát z Prahy, sepsal vzor stížnosti poškozeného proti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání časopisu *Trestněprávní revue* ze strany poškozeného, pro představu formální úpravy takové stížnosti. Stížnost může vypadat následovně: V záhlaví je uveden soud a spisová značka případu, trestní věci, dále je definován poškozený svými nacionály. Poté následuje nadpis „Stížnost proti usnesení zdejšího soudu ze dne XX.XX.XXXX“. Následuje ocitovaný výrok z usnesení, tedy popis skutku, ve kterém je osobou poškozenou, dále parafrázoval zákonné znění o podmínce podmíněného zastavení trestního stíhání, a to náhradě škody, a poté následuje odstavec o osvětě věci. Zde například uvádí, že přesto, že

³⁷ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 134-138. ISBN 978-80-7502-319-3.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3492. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-11].

obviněný tvrdí a dokládá, že škodu uhradil, poškozený tvrdí opak a vytváří v tom rozpor a uvádí toto na pravou míru.

Závěrem konstatuje, že na základě jim uvedených skutečností je zřejmé, že obviněný nenaplnil formální podmínky pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání a následoval návrh, aby toto usnesení bylo zrušeno a věc byla vrácena do soudního řízení. Stížnost stvrzuje svým podpisem a datem.³⁹

Nutné zmínit skutečnost potvrzenou judikaturou, že ještě před přistoupením k podmíněnému zastavení trestního stíhání, státní zástupce nebo soudce musí také pečlivě zvážit, zda ve věci nelze trestní stíhání zastavit tzv. fakultativně, např. podle postupu § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, kdy pro takový institut je rozhodné, aby bylo dosaženo účelu trestního řízení, byl odstraněn škodlivý následek a dále není potřeba obviněného motivovat k vedení řádného života za užití hrozby trestně právní sankce, kdy tomu tak není, je vhodnější přistoupit k podmíněnému zastavení trestního stíhání, čímž by byla naplněna myšlenka minimalizace trestní represe.⁴⁰

Důležité je pro tento odklon fakt, že se vždy stanovuje zkušební doba, ta má dvě rozpětí, kdy v případě aplikace dle § 307 odst. 1 trestního řádu se jedná o dobu šest měsíců až dva roky, a v případě aplikace dle § 307 odst. 2 trestního řádu je to doba šest měsíců až pět let.⁴¹

2.8.1 Zdržení se činnosti

Aplikací podmíněného zastavení trestního stíhání může státní zástupce nebo soudce obviněného zavázat, aby se po zkušební dobu zdržel určité činnosti. Taková činnost musí být v přímé souvislosti s níž se obviněný trestného činu dopustil. Činnost spáchaná v souvislosti s trestným činem, a právě i ta činnost, které se obviněný zaváže zdržet, musí být užší, přímá a bezprostřední, především v případě, kdy je trestný čin spáchán při výkonu určité činnosti, typicky při řízení motorového vozidla. V tomto případě by se obviněný zavázal, že se zdrží řízení motorových vozidel. Přičemž taková

³⁹ POKORNÝ, Michal. *Stížnost poškozeného proti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 5 TrŘ)*. Online. Trestně právní revue, 2003, č. 11. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/>. [citováno 2024-02-26].

⁴⁰ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, ze dne 25.02.2003, sp.zn. 4 To 191/2003 Sb.

⁴¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 796. ISBN 978-80-7502-550-0.

činnost nemusí být znakem objektivní stránky skutkové podstaty předmětného trestného činu.⁴²

Z praxe a výkladu trestního řádu vyplývá, že obviněný se může zavázat pouze k taxativnímu výčtu činností, které jsou v souvislosti s výkonem zaměstnání, povolání, funkce či činnosti, ke které je třeba zvláštní povolení, anebo výkon činnosti upravené zvláštním předpisem. Typicky se jedná tedy o činnosti jako jsou již zmiňované řízení motorových vozidel, výkon funkce statutárního anebo dozorcího orgánu v obchodních korporacích, činnosti spojené s předmětem živnostenského podnikání, ale i návštěvy sportovních utkání apod.⁴³

Trestní řád v § 307 odst. 2 stanovuje, že se obviněný zavazuje zdržet výše uvedené činnosti po dobu zkušební doby, avšak neurčuje, že se musí jednat konkrétně o celou zkušební dobu.⁴⁴

Zákon dobu, po kterou se lze zavázat zdržet se určité činnosti, stanoví na trvání až pěti let, oproti zkušební době samotného podmíněného zastavení trestního stíhání, která je v rozmezí šesti měsíců až dvou let. V případě, že doba, po kterou se zavazuje obviněný zdržet se určité činnosti, bude kratší než samotná zkušební doba podmíněného zastavení trestního stíhání, je nutno tuto skutečnost zaprotokolovat v rozhodnutí o tomto odklonu.⁴⁵

Teprve novela trestního řádu, konkrétně ta část Důvodové zprávy k zákonu č. 193/2012 Sb., kterou se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, která je účinná od 1.1.2022, do zákona zakotvuje skutečnost, že pokud se aplikací podmíněného zastavení trestního stíhání obviněný zavazuje zdržet se určité činnosti, ke které v souvislosti s trestným činem již pozbyl oprávnění vykonávat, tato doba, od pozbytí oprávnění po nabytí

⁴² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3490. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-12].

⁴³ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 129. ISBN 978-80-7502-319-3.

⁴⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). § 307 odst. 2.

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3490. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-12].

právní moci rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se započítává do celkové doby závazku zdržet se konkrétní činnosti.⁴⁶

Pro lepší vysvětlení si toto uvedeme na příkladu oprávnění řídit motorová vozidla. Obviněný spáchá přečin např. ohrožení pod vlivem návykové látky (anebo jiný přečin v souvislosti s dopravou) a dnem spáchání přečinu mu byl zadržen řidičský průkaz. Obviněný splní veškeré podmínky pro aplikaci odklonu a dojde k jeho aplikaci, kdy mezi spácháním a aplikací uběhlo např. šest měsíců. Součástí aplikovaného odklonu bude závazek zdržet se řízení motorových vozidel po dobu dvanácti měsíců, a tak těchto šest měsíců se již do této doby započítá a obviněný se takové činnosti musí zdržet už jen dalších šest měsíců.

To do té doby nebylo možné a takový závazek a plynutí této doby započalo až nabytím právní moci rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání. Taková aplikace odklonu v konkrétním případě jako jsou řidiči, by mohla být pro obviněného nevýhodná a během klasického soudního řízení by prakticky mohl být uložen trest zákazu činnosti v kratší výměře než závazek podobného charakteru, ke kterému by se zavázal odklonem, a tak by odklon nenaplňoval svoji hlavní podstatu a smysl.

Dále se pak obviněnému ukládají přiměřené povinnosti či omezení, které opět musí být v přímé souvislosti se spáchaným přečinem, taková omezení či povinnosti mohou být stanoveny na kratší než zkušební dobu. Trestní řád stanovuje pouze demonstrativní výčet omezení či povinností, kdy za omezení může být považován například: zákaz nadměrného požívání alkoholických nápojů, aplikace návykových látek, zákaz návštěv nočních podniků, hraní hazardních her apod. Jako povinnosti si lze uvést: řádně plnit vyživovací povinnosti, podrobit se specifickým programům rehabilitační povahy, sociální výcvik apod.⁴⁷

2.8.2 Obviněný se osvědčil ve zkušební době

Pokud obviněný dodrží stanovené podmínky jemu uložené usnesením, vedl ve zkušební době řádný život, rozhodne státní zástupce či příslušný soudce o tom, že se obviněný osvědčil. To vyvolává definitivní účinky totožné s nepřipustností trestního

⁴⁶ Zákon č. 220/2021 Sb., kterým se mění mimo jiné zákon č. 141/1961 Sb. Online. Dostupné z: <http://zakonprolidi.cz/cs/2021-220>. [citováno 2024-02-12].

⁴⁷TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 137. ISBN 978-80-7502-319-3.

stíhání dle § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu, tedy⁴⁸ „proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno“⁴⁹. Totožné účinky nastávají i za situace, pokud o tomto nebylo rozhodnuto do jednoho roku, to se nevztahuje na situaci, kdy tento časový úsek přičiní obviněný svým jednáním a okolnostmi, které vytvořil.⁵⁰ Tento stav se také může označit jako fikce osvědčení pachatele. Ta nenastane, pokud příslušný orgán nerozhodl do jednoho roku například v případě, že obviněný spáchá další trestný čin ve zkušební době a z důvodu presumpce neviny státní zástupce nebo soudce musí vyčkat na výsledek řízení o takovém činu, neboť pokud by došlo k odložení skutku, pak to není překážkou pro vydání rozhodnutí o osvědčení i déle než jeden rok po uplynutí zkušební doby, to je totiž logický stav, který si obviněný způsobil sám.⁵¹

Takto se stručně a jasně vyjadřuje k věci profesor Jelínek ve své monografii. Dále pak téma rozvíjí ve své monografii JUDr. Tibitanzlová následujícím způsobem:

Opět se vydává rozhodnutí formou usnesení, ve výrok o osvědčení a v odůvodnění jsou pak uvedeny skutečnosti, které státní zástupce či soudce považuje za ty stěžejní, aby mohl konstatovat, že obviněný vedl řádný život a vyhověl všem uloženým podmínkám.

K otázce vedení řádného života, pro vyhodnocení, zda se obviněný osvědčil ve zkušební době, se věnoval i Nejvyšší soud České republiky, který konstatoval, že je třeba, aby se obviněný držel všech soudem, tedy i potažmo státním zástupcem, uložených povinností v celém rozsahu a držet se při tom přesného vymezení těchto vyjmenovaných povinností.⁵²

⁴⁸ JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 796. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁴⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). § 11 odst. 1 písm. h).

⁵⁰ JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 796. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁵¹ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 143. ISBN 978-80-7502-319-3.

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 01.08.2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.

Proti usnesení je opět přípustná stížnost, jako řádný opravný prostředek, proti pravomocnému rozhodnutí je možno podat pouze jeden mimořádný opravný prostředek, a to stížnost pro porušení zákona.⁵³

Abychom mohli hovořit o vedení řádného života obviněného během zkušební doby, nemohou nastat situace jako: obviněný se dopustil trestného činu, přestupkového jednání, kárného provinění a jiných deliktů. Dále pak musel obviněný řádně plnit občanské, pracovní a rodinné povinnosti. K vedení řádného života pak přispívá např. že obviněný podstoupil léčbu závislosti na alkohol apod., čímž odstranil negativní příčiny, za kterých se dopustil předmětného přečinu.

Pro řádné vyhodnocení, zda obviněný vedl řádný život, je nutné výše uvedené aspekty a skutečnosti posuzovat komplexně a v souvislostech.

Vyhodnocování vedení řádného způsobu života neprobíhá pouze na konci zkušební doby, ale samozřejmě i v jejím průběhu, a to v šesti měsíčních intervalech, opakovaně.

Pravidelné kontroly jsou zejména potřeba, pro případy dalšího projednání, tedy pokračování v trestním stíhání, aby neuplynula od spáchání přečinu nepřiměřeně dlouhá doba a tím by mohla být oslabena hodnota důkazů a výchovná opatření uložená obviněnému.⁵⁴

Za nejdůležitější pro další život obviněného, tedy zejména ten profesní, považují za nutné zmínit, jak se promítne aplikace odklonu s osvědčením do rejstříku trestů. Zákon tak stanoví, že podmíněné zastavení trestního stíhání je součástí rejstříku trestů.⁵⁵ Avšak nutno podotknout, že takový záznam se reflektuje pouze v opisu rejstříku trestů, do kterého mají přístup pouze instituce jako: soud, státní zástupci, policejní orgány, Ministerstvo spravedlnosti České republiky.

Ve výpisu rejstříků trestů, tedy toho dokumentu, který si ke své osobě může vyžádat každý občan, se toto nijak nepromítne, zejména proto, že ve věci nebyla

⁵³ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 143. ISBN 978-80-7502-319-3.

⁵⁴ Tamtéž, s. 140.

⁵⁵ Zákon č. 269/1994 Sb. o Rejstříku trestů. § 2c.

vyslovena vina obviněnému a nelze jej srovnávat s pravomocným odsuzujícím rozsudkem.⁵⁶

To v praxi znamená, že pokud osoba spáchá přečin, dojde k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, osvědčí se, takové jednání ho dále nijak nebude omezovat například v profesním životě, jinými slovy kromě výše jmenovaných institucí se nikdo o tomto nemusí dozvědět. Nutno však podotknout, že pro přijetí do služebního poměru si např. Policie České republiky provádí lustraci v opisu rejstříku trestů a i toto rozhodnutí by bylo v rozporu s úspěšným přijetím do služebního poměru k Policii České republiky.

Pokud příslušník bezpečnostního sboru spáchá úmyslný trestný čin s trestní sazbou do pěti let, tedy přečin, a následně se v tomto případě uplatní podmíněné zastavení trestního stíhání, stejně bude ze služebního poměru propuštěn v souladu se zákonem o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a příslušného § 42 odst. 1 písm. c), který hovoří mimo dalšího o tom, že příslušník musí být propuštěn *jestliže bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání.*⁵⁷

2.8.3 Obviněný se neosvědčil ve zkušební době

V negativním případě, kdy obviněný během vymezené zkušební doby nevedl řádný život, dále pak nerespektoval a neřídil se uloženými povinnostmi, nerespektoval uložená omezení či se nezdržel činnosti, které se zdržet měl, hovoříme o stavu, kdy se obviněný neosvědčil, pak mohou nastat dvě situace.

Trestní stíhání obviněného pokračuje standardním způsobem, což lze chápat tak, že ve věci bude podána obžaloba, anebo se povede dále řízení před soudem. Dále může nastat druhá situace pro obviněného příznivější, kdy dochází k ponechání podmíněného zastavení trestního stíhání v platnosti, to ale musí být odůvodněno okolnostmi případu a s přihlédnutím osobě pachatele. V takovém případě pak může být stanoven dohled nad obviněným, opět mohou být uložena přiměřená opatření,

⁵⁶ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 143. ISBN 978-80-7502-319-3.

⁵⁷ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. § 42 odst. 1 písm. c).

omezení a povinnosti, za účelem vedení řádného způsobu života obviněného a prodlužuje se logicky závazek obviněného zdržet se určité činnosti.⁵⁸

Pokud se obviněný osvědčí, vydá státní zástupce či soudce rozhodnutí o osvědčení, které lze učinit pouze a jen až po uplynutí celé zkušební doby, naproti tomu, rozhodnutí o pokračování v trestním stíhání je přípustné vydat kdykoliv ve zkušební době, je-li k tomu důvod. Rozhodnutí o pokračování v trestním stíhání neruší usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, ale trestní stíhání pokračuje ve stádiu, kde předtím skončilo po nabytí právní moci rozhodnutí o pokračování v trestním stíhání.⁵⁹

Usnesení o pokračování v trestním stíhání obsahuje dva výroky, kdy jeden obsahuje skutečnost, že se obviněný ve zkušební době neosvědčil, a druhý pak konstatuje samotné pokračování v trestním stíhání.

Odůvodnění musí obsahovat skutečnosti, které dostatečně odůvodní závěr, že se obviněný neosvědčil, a existují tak důvody pro pokračování trestního stíhání, stejně tak je nutné odůvodnit z jakého důvodu jsou tyto skutečnosti natolik závažné pro pokračování trestního stíhání.⁶⁰

Ponechání podmíněného zastavení trestního stíhání v platnosti lze uplatnit také s prodloužením zkušební doby až o jeden rok, přičemž celková doba zkušební doby nesmí přesáhnout zákonnou mez a to 5 let.

Stejně jako usnesení o pokračování v trestním stíhání obsahuje dva výroky, tak v tomto případě taktéž. Tento postup je vhodný použít jen výjimečně, pokud státní zástupce či soudce vyhodnotí porušení uložených podmínek ze strany obviněného pouze za nepodstatné nebo velice málo závažné nebo pokud pro takové jednání existuje omluvitelný důvod.

⁵⁸ JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 797. ISBN 978-80-7502-550-0.

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3503. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-16].

⁶⁰ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 141-142. ISBN 978-80-7502-319-3.

JUDr. Tibitanzlová ve své monografii uvádí jako příklad neuhrazení náhrady škody z důvodu těžké nemoci nebo nezaviněné ztráty zaměstnání. A takového prohřešku se dopustil ojedinele.⁶¹

2.9 § 308a trestního řádu

Novela trestního řádu, která byla již v této práci zmíněna a je účinná od 1.1.2022, obohacuje podmíněné zastavení trestního stíhání o § 308a, které si v této kapitole blíže představíme.⁶²

Odst. 1 nepřipouští, aby probační úředník při výkonu dohledu obviněnému ukládal jiné povinnosti než ty, které vyplývají ze zákona, nebo vyplývají z patřičného rozhodnutí o zastavení trestního stíhání. Následně opravňuje státního zástupce či soudce žádat o asistenci orgány veřejné správy nebo zájmová sdružení občanů a další orgány, instituce a osoby.

Odst. 2 stanovuje postup kontroly omezení přiměřených povinností a výchovného opatření, tedy že státní zástupce či soudce tato omezení apod. pravidelně kontroluje jednou za 6 měsíců a zároveň k tomuto může být pověřena probační a mediační služba.

Odst. 3 umožňuje předčasné zrušení uložených omezení, povinností a výchovných opatření již během zkušební doby a to na žádost obviněného za předpokladu, že obviněný prokázal polepšení a povede řádný život i bez těchto omezení apod. Stejně tak lze zrušit uložený dohled. Takto lze činit po uplynutí jedné třetiny zkušební doby, nejméně však po šesti měsících jejího trvání, tímto rozhodnutím se nijak nezkracuje zkušební doba.

Odst. 4 stanoví, že pokud obviněný učiní návrh na zrušení uloženého přiměřeného omezení, povinnosti či výchovného opatření a pokud byla kontrolou těchto omezení atd. pověřena Probační a mediační služba, nelze takové zrušení uskutečnit bez kladného stanoviska právě úředníka Probační a mediační služby.

⁶¹ Tamtéž, s. 142.

⁶² Zákon č. 220/2021 Sb., kterým se mění mimo jiné zákon č. 141/1961 Sb. Online. Dostupné z: <http://zakonprolidi.cz/cs/2021-220>. [citováno 2024-02-17].

Obviněný pak takový návrh může podat opětovně, až po uplynutí šesti měsíců od nabytí právní moci zamítavého stanoviska.

Odst. 5 hovoří o závazku zdržet se určité činnosti při aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 2 písm. a), kdy obviněný může po uplynutí poloviny doby navrhnout, že zbytek takového závazku již vykonávat nemusí, pokud opět obviněný prokáže, že vede řádný život a takový závazek již není třeba. Opět o tomto rozhoduje státní zástupce či soudce formou rozhodnutí.

Odst. 6 opravňuje státního zástupce či soudce prodloužit zkušební dobu obviněného až o dva roky s respektováním maximální délky pěti let, a to při rozhodnutí viz. odst. 5.

Odst. 7 opravňuje obviněného podat stížnost, která má odkladný účinek, proti rozhodnutí vydaným v souladu s odst. 3 a 5. Státní zástupce má právo podat také stížnost, rozhoduje-li o těchto věcech soud.⁶³

⁶³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). § 308a.

3 Komparace s narovnáním

Pro obohacení mé diplomové práce jsem se rozhodl komparovat podmíněné zastavení trestního stíhání s dalším velmi obdobným odklonem a to narovnáním. Jak budu popisovat níže, existuje jen několik charakteristických rozdílů mezi nimi. Přestože jsou tyto dva odklony velmi podobné, ze statistiky, která je také součástí práce a nalezneme jí v kapitole 7 (případy aplikovaných odklonů státními zástupci), je zřejmé, že aplikace narovnání je velmi sporadická a vyskytuje se v nízkých desítkách ročně oproti podmíněnému zastavení trestního stíhání, které je ročně státními zástupci aplikované až ve třech tisících případech trestního stíhání za posledních 14 let. Dále tedy vymezím právě ty zásadní rozdíly mezi těmito odklony.

Velmi podstatné je rozlišovat pojem doznání obviněného k činu, který je již v práci podrobně vysvětlen, a pojmem prohlášení obviněného, že spáchal skutek, se kterým pracuje narovnání. U narovnání postačí tedy strohé prohlášení oproti detailnímu doznání obviněného i co do okolností spáchání přečinu, včetně všech znaků skutkové podstaty včetně zavinění. Nejdůležitější rozdíl mezi těmito dvěma pojmy je ten, že v případě, kdy se nepřistoupí k aplikaci narovnání, s prohlášením obviněného, že spáchal skutek nelze dále v řízení pracovat jako s důkazem, oproti doznání obviněného k činu v případě podmíněného zastavení trestního stíhání⁶⁴

Oproti podmíněnému zastavení trestního stíhání hraje velmi podstatnou roli při aplikaci narovnání poškozený. V případě narovnání je požadována existence vzniklé škody a nároku poškozeného na její úhradu, což již zakotvil do judikatury minimálně rozsudek Nejvyššího soudu, přičemž jak již bylo uvedeno, pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání není neexistence vzniklé škody překážka.⁶⁵ Je nutné ve věci poškozeného vyslechnout, tím se řádně přesvědčit o jeho vůli se takto dohodnout a akceptovat narovnání. Tedy je nutný výslovný svobodný a vážný souhlas jak osoby obviněné, tak zejména poškozené.⁶⁶

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3517. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-20].

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3517. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-20].

Je nutné si uvědomit, že schválením a následnou aplikací narovnání celá věc končí, trestní stíhání je zastaveno a již je věc pravomocně ukončena a zaniká tak právo státu na potrestání pachatele. Oproti podmíněnému zastavení trestního stíhání, kde státní zástupce či soudce dále stanoví zkušební dobu, popřípadě ukládá, jak už bylo podrobně popsáno, přiměřená omezení apod. včetně závazku obviněného, aby se zdržel určité činnosti. Tudíž obviněný je dle mého názoru více motivován vést řádný život a více se snažit, aby se osvědčil, jinak řečeno, zasloužil si benevolenci v zákoně, aby věc nedošla do klasického konce trestního řízení a to bylo ukončeno alternativní cestou.

Dalším rozdílem je povinnost složit státnímu zastupitelství či soudu na jejich účet částku určenou pro oběti trestných činů. U podmíněného zastavení trestního stíhání je to podmínkou až u aspirační varianty tohoto odklonu, tedy podle druhého odstavce, kdežto u méně přísnější varianty tato podmínka vůbec není. U narovnání je to podmínka pro jeho aplikaci, kde opět vzniká stejný problém, který spočívá v určení výše takové částky, kdy obviněný může složit v očích státního zástupce či soudce částku nedostačující a kvůli tomu nemusí dojít k následné aplikaci narovnání.

Dále je tato peněžitá částka u narovnání často vnímaná jako forma vykoupení sebe sama z trestní odpovědnosti. Teorie spíše hovoří o této částce jako o kompenzaci naplnění účelu trestního řízení.⁶⁷

Na základě těchto zásadních rozdílů si dovoluji tvrdit, že z nich plyne důvod, proč narovnání není aplikované v praxi skoro vůbec. Vysvětluji si to tak, že není pro praxi tak flexibilní jako podmíněné zastavení trestního stíhání. Zkušební dobou a závazky vůči obviněnému si totiž soud a státní zástupci dále "testují" obviněného, zda uspěje a povede řádný život, laicky řečeno, zda si zaslouží alternativní řízení od toho běžného, současně je eliminovaný souhlas poškozeného, samozřejmě s přihlédnutím zejména k jeho právům a zájmům.

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře, s. 3517. ISBN 978-80-7400-465-0. [citováno 2024-02-20].

4 Specifika odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám a mladistvým

V následujících dvou podkapitolách budou předmětem specifika odklonů proti právnickým osobám a mladistvým, tyto exkurzy budou sepsány obecnou formou, aby byla obsažena jen jejich základní podstata a zvláštnosti od klasického řízení s dospělou fyzickou osobou.

Nesmím opomenout zmínit fakt, že podmíněné zastavení trestního stíhání má svou alternativu pro zkrácené přípravné řízení, které má taktéž dominantní postavení v rámci trestních řízení. Tento institut se nazývá podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, podmínky pro aplikaci tohoto odklonu a jeho formální stránka je dosti obdobná té, kde se podmíněně zastaví trestní stíhání po zahájení vyšetřování, věc se musí logicky vyřídit v zákonných lhůtách, kterými je zkrácené přípravné řízení vázáno. Pro účely této práce zmíněný institut nebude podrobněji vykládat, neboť na něj lze dosavadní výklad přiměřeně aplikovat..

4.1 Specifika odklonů v trestním řízení proti právnickým osobám

Odpovědnost právnických osob a řízení proti nim upravuje speciální zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim č. 418/2011 Sb., který spíše upravuje rozdíly od klasického užití trestního řádu a upravuje tak jisté specifické okruhy, jak se vede řízení proti právnické osobě oproti fyzické. Právě ustanovení § 1 Předmět úpravy a její vztah k jiným zákonům v odst. 2 uvádí, že nestanoví-li tento zákon jinak, užití se trestní řád a jelikož tento speciální zákon dále nijak aplikaci odklonů neřeší, lze v tomto užití trestního řádu, tedy připouští aplikaci odklonů.⁶⁸

Aplikaci odklonů v trestním řízení proti právnické osobě taktéž připouští judikatura, a to i v případě, kdy trestní řízení není současně vedeno i proti osobě fyzické.⁶⁹

Přesto, že je aplikace odklonů přípustná, praxe je spíše k tomuto vlažná, to nasvědčují i statistiky, které dokládají užívání odklonů velmi sporadicky, JUDr.

⁶⁸ Zákon č. 418/2011Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. § 1 odst. 2.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 17.09.2014, sp. zn.: 5 Tz 41/2014.

Tibitanzlová ve své monografii jako jeden z možných důvodů uvádí druhy trestné činnosti, které se právnické osoby dopouštějí jako jsou různé hospodářské trestné činy, neodvádění daně, pojistné a úvěrové podvody, trestné činy proti hospodářské soutěži apod., kdy aplikace odklonů je nevhodná.⁷⁰

V případě aplikování právě podmíněného zastavení trestního stíhání právnické osoby lze vyzdvihnout specifikum doznání obviněného, kdy tuto podmínku pro aplikování odklonu musí za právnickou osobu splnit fyzická osoba, která svým jednáním naplnila skutkovou podstatu stíhaného přečinu, které lze přičítat k právnické osobě. V praxi to pro právnickou osobu znamená, že pokud bude chtít tento odklon aplikovat, musí odhalit konkrétní osobu a logicky se tak vystavuje současnému trestnímu stíhání proti ní jako fyzické osobě.⁷¹

Ačkoliv právnická osoba není lidskou bytostí a samozřejmě nemá cit a nemůže vést řádný život, je nutné při aplikaci, z logiky věci, odklony do jisté míry modifikovat, konkrétně se tak děje právě u podmíněného zastavení trestního stíhání, kdy aplikací tohoto odklonu je cílem právnickou osobu motivovat, aby byla do budoucna lepším korporátem a pod hrozbou sankce přijme právnická osoba dostatečná opatření ke svému polepšení a prokázání toho, že se ze svého protiprávního jednání poučila.⁷²

Praxe a judikatura potvrzuje, že lze dospět k názoru, že právnická osoba vedla „řádný život“, a to skutečnostmi, že během zkušební doby nebylo zjištěno, že by spáchala další trestní činnost ani jiné správní delikty a celkově nebyly zjištěny negativní skutečnosti o ní.⁷³

Z obsahu předešlých kapitol o podmíněném zastavení trestního stíhání a podmínkách jeho aplikace, kromě těchto dvou aspektů, nevyplývá žádný rozpor, v čem by právnická osoba nemohla naplnit podmínky stejně jako ta fyzická.

4.2 Specifika odklonů v trestním řízení proti mladistvým

Stejně tak jako řízení proti právnickým osobám i trestní řízení proti mladistvým je upraveno speciálním zákonem vůči trestnímu řádu, tedy zákon o odpovědnosti

⁷⁰ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 248. ISBN 978-80-7502-319-3.

⁷¹ Tamtéž, s. 117.

⁷² Tamtéž, s. 102.

⁷³ Tamtéž, s. 141.

mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, č. 218/2003 Sb. Kde jinde než právě u mladistvých myslet na zásadu trestně právní represe, tedy užití trestních opatření jen v případech, kdy nelze dosáhnout účelu zákona jinak. Proto je logické, že aplikace odklonů na mladistvé je žádoucím stavem a dostává přednost před klasickým řízením a potrestáním mladistvého obviněného za splnění podmínek.⁷⁴

Je nutné samozřejmě k mladistvým přistupovat specifickým způsobem, klást důraz na jejich věk, zdravotní stav, mravní a rozumový vývoj a vyspělost. Aplikovanými odklony mladistvý dostává šanci vyhnout se trestu a dosáhnout pozitivních změn v jeho osobnostních poměrech, zároveň odčinit způsobenou újmu, vypořádat se s důvody páchaní trestné činnosti, obnovit nebo vylepšit jeho sociální zázemí a předcházet další trestné činnosti.⁷⁵

V trestních věcech mládeže s nimi orgány činné v trestním řízení pracují pouze za podmínek, že jsou k tomu řádně proškoleni a jedná se tak o jakési speciální pověření v takovém řízení proti mladistvému vystupovat.

*Zvláštní způsoby řízení je možno v trestních věcech mladistvých použít, jen jestliže se podezření ze spáchání provinění jeví na základě dostatečného objasnění skutkového stavu věci zcela důvodným a mladistvý je připraven nést odpovědnost za spáchaný čin, vypořádat se s jeho příčinami a přičinit se o odstranění škodlivých následků jeho provinění. V případě potřeby lze na mladistvém požadovat, aby se zavázal k chování omezujícímu možnosti spáchání dalších provinění.*⁷⁶

Ve věcech odklonů lze užít podmíněné odložení návrhu na potrestání, podmíněné zastavení trestního stíhání a odstoupení od trestního stíhání.

Zkušební dobu u mladistvého v případě podmíněného zastavení trestního stíhání lze stanovit na šest měsíců až tři roky a následně lze tuto dobu prodloužit až na jeden rok s respektováním maximální délky tří let v případě ponechání podmíněného zastavení trestního stíhání v platnosti.⁷⁷

⁷⁴ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

⁷⁵ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 186. ISBN 978-80-7502-319-3.

⁷⁶ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. § 68.

⁷⁷ Tamtéž, § 69.

Za nejvhodnější formu odklonu je vnímáno právě podmíněné zastavení trestního stíhání z toho důvodu, že uložením zkušební doby a uložením výchovných opatření má státní zástupce či soud možnost sledovat chování mladistvého. Nejefektivnější je pak nechat mladistvého uhradit škodu formou uvedení věci v předešlý stav, typicky navrácením odcizené věci. U náhrady škody penězi a u peněžité částky pro oběti trestné činnosti je vhodné, aby jej hradil sám obviněný mladistvý a až teprve využít možnost uhrazení těchto částek zákonnými zástupci.

JUDr. Tibitanzlová také zmiňuje podstatný fakt, že takový zvláštní způsob řízení proti mladistvému dále nemá vyvolávat v mladistvém pocit bagatelizování jeho trestné činnosti a jeho následků a je tak nutné vždy důkladně sledovat naplnění účelu trestního řízení,⁷⁸ tedy nápravu mladistvého a jeho motivaci dále nepáchat trestnou činnost a poučit se ze svého chování apod.

⁷⁸ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 200-201. ISBN 978-80-7502-319-3.

5 Řízené strukturované rozhovory

V následujících dvou podkapitolách budou uvedeny dva strukturované rozhovory. První se státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Děčíně, Mgr. Jindřichem Vítem, který osobně dozoruje většinu mých trestních spisů, a který byl proveden osobně a odpovědi byly rovnou zaznamenávány.

V druhé části bude uveden strukturovaný rozhovor formou on-line videokonference se soudcem Krajského soudu v Trenčíně, Slovenské republiky, s JUDr. Michalem Eliášem, jehož odpovědi byly rovnou přepisovány do češtiny, přičemž byl kladen důraz na zachování jejich smyslu. Zapsané odpovědi byly následně podrobeny znovu společné kontrole.

V poslední podkapitole tyto rozhovory vzájemně vyhodnotím a taktéž díky těmto rozhovorům provedu komparaci České a Slovenské právní úpravy, popř. procesních shod či rozdílů při aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání.

5.1 Strukturovaný rozhovor s Mgr. Jindřichem Vítem, státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Děčíně

1) Jaká je vaše studijní minulost? Jaká je vaše karierní minulost a současná pracovní pozice, popřípadě jaký druh trestné činnosti nejvíce dozorujete?

Studoval jsem práva na Univerzitě Karlova v Praze, kde jsem v roce 2016 promoval a získal titul Mgr., následně jsem nastoupil jako asistent na Okresní soud v Ústí nad Labem a v červenci roku 2021 jsem byl jmenován do funkce státního zástupce a začal tak kariéru na Okresním státním zastupitelství v Děčíně, kde pracuji do současné doby a přednostně mám na starosti problematiku trestné činnosti páchané na mládeži a mládeží.

2) Dokážete posoudit vývojový trend aplikování podmíněného zastavení trestního stíhání v rámci několika posledních let?

Trend je určitě rostoucí, kdy je i z řad vedení avizováno aplikovat odklony v případech, kde je to možné, takovými případy jsou zejména méně závažná trestná činnost, prvopachatel apod. typicky sprejerství.

3) Užívají se podle vás odklony v trestním řízení dostatečně?

Ano myslím si, že je to teď trendem a jako státní zástupci se snažíme podchytit ty trestné věci, které by si aplikaci odklonů zasloužily, a to mám na mysli užívání i trestních příkazů, dohod o vině a trestu apod., nejužívanějším odklonem v mých očích je podmíněné zastavení trestního stíhání.

4) Dokážete alespoň odhadem vyčíslit, kolik podmíněných zastavení trestního stíhání se ročně rozhodnete aplikovat?

Jak jsem uvedl, primárně mám na starosti trestnou činnost páchanou mládeží a na mládeži, také jsem státním zástupcem necelé tři roky, ale mám i jinou problematiku, ročně řeším zhruba 100 případů a např. v roce 2023 jsem aplikoval podmíněné zastavení trestního stíhání v 10 případech celkem, ale nelze určit, jaký počet z celkového počtu byly přečiny, které se potencionálně dají podmíněně zastavit.

5) U kolika z nich odhadem dojde k osvědčení se obviněného v procentuálním vyčíslení?

Všechna podmíněná zastavení trestního stíhání jsou v současné době ještě ve zkušební době, kdy již teď mohu s velkou jistotou uvést, že pouze jeden z nich jeví znaky toho, že se obviněný neosvědčí, viz další otázka.

6) Pokud nakonec nedojde k osvědčení obviněného, z jakého důvodu to nejčastěji je?

Důvod z předešlé otázky je ten, že obviněný do současné doby ignoruje svoje povinnosti směřující k úhradě škody, ani poškozeného nekontaktoval a promeškal stanovenou lhůtu pro zaplacení škody, jedná se o mladistvého a škoda je ve výši 2 500,- Kč. K tomuto dodávám, že se jedná prozatím o moji predikci, že se obviněný nejspíše neosvědčí, dostane ještě šanci toto napravit.

7) Jaké jsou pro vás rozhodující aspekty či okolnosti při vašem rozhodování, pokud obviněný splní veškeré podmínky pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání a je to čistě na vašem rozhodnutí?

Víte, dnes je taková trestní politika, že je žádoucí aplikovat odklony a tento trend na mě tedy působí a procesně to vnímám také vhodně. Když obviněný splní formální podmínky, třeba právě podmíněného zastavení trestního stíhání, tak v drtivé většině

dostane tu "šanci". A pokud v průběhu vyšetřování tyto podmínky nesplní, je snaha i ze strany probační a mediační služby i nás státních zástupců, situaci obviněnému vysvětlit a nasměrovat ho ke splnění těchto podmínek. Podmínky, které obviněný v praxi nesplňuje, jsou např.: neuhradí škodu, je pasivní apod.

8) Co vy konkrétně považujete za závažnost případu nebo ty okolnosti, které vás nasměrují k užití aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání dle odst. 2.?

Osobně jsem užil 2. odst. pouze ve dvou případech, a to u mladistvého, který šířil poplašnou zprávu tím, že se svými výroky na sociálních sítích velmi kladně a výhružně vyjadřoval ke střelbě na filozofické fakultě, jinak podmínky odklonu splnil, jeho obhájce avizoval, že věc dozná a bude spolupracovat v případě odklonu. Jednání obviněného jsem tak vyhodnotil jako závažné okolnosti, které mi dovolují aplikovat 2. odstavec a neformálně jsem vymezil peněžitou částku určenou pro oběti trestných činů ve výši 5 až 10 tisíc korun, skrze obhájce obviněného.

Druhý případ byl, kdy obviněný jako dřevorubec nešťastně pokácel strom, který vyvolal tzv. domino efekt a třetí strom spadl na verandu domova důchodců, kde usmrtil seniorku. Věc byla kvalifikována jako nedbalostní obecné ohrožení, ve 4. odstavci, kde hrozila sazba 3-10 let, obviněný splnil formální podmínky a požadoval jsem pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, částku ve výši 70 000,- Kč, určenou pro oběti trestných činů, zde jsem vyloučil zdržení se činností, či jiná omezení z tohoto důvodu, že by obviněný logicky přišel o svoje živobytí, což v takové věci není společensky žádoucí.

9) Vzpomenete si na případ, zda jste nepřistoupil k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, ačkoliv obviněný vše řádně splnil? Jaký byl důvod vašeho rozhodnutí?

Ne, to souvisí s tím, že obvinění tu šanci dostávají při naplnění formálních podmínek.

10) Jak byste hodnotil náročnost dosažení podmínek pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání? Hodnotíte podmínky jako přísné, dostačující nebo naopak snadné jich dosáhnout?

Myslím si, že jsou dostačující, nejsou snadně dosažitelné, protože se obviněný musí doznat, musí se jednat o osobu netrestanou, musí uhradit škodu a ve věci prokázat tu snahu. Takové podmínky, hlavně co se týče náhrady škody, nemusí být pro každého snadné splnit, ale naopak tyto podmínky nejsou ani přísné, myslím si, že jsou adekvátní.

11) Můžete blíže popsat váš procesní postup v případě, kdy se rozhodnete k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání? Je tento postup náročnější než v případě vyhodnocení spisového materiálu a podání obžaloby?

V podstatě ano, jedná se o náročnější proces. Pokud obdržím spisový materiál s návrhem na podání obžaloby a tento materiál je ve skvělé kondici, mohu rovnou vydat obžalobu. Pokud uvedu příklad procesů u aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání, tak např. musím osobně nebo pokynem provést šetření k osobě obviněného, zjistit zda nemá jiná trestní stíhání, jeho trestní minulost, pověst z místa bydliště, registr přestupků, většinou komunikuji přímo s vyšetřovateli SKPV, kdy je žádám, aby obviněného o odklonu poučili, sdělili mu podmínky apod. Dále kontaktuji probační a mediační službu, zkrátka to vyžaduje větší aktivitu, nejen mou jako státního zástupce, ale i policejního orgánu a jiných orgánů.

Například i dohoda o vině a trestu vyžaduje více formálních kroků, naopak podmíněné zastavení trestního stíhání a jeho podmínky lze předjednat telefonicky.

Nakonec bych ale zmínil, že vypracování obžaloby je ovšem náročnější, oproti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, kde je ve výroku popsán skutek a odůvodnění je obsahově kratší a stručnější.

12) Jakou roli před rozhodováním aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání zastává policejní orgán a jakou roli vy, jako státní zástupce.

Zde bych se odkázal na mou předešlou odpověď, jen apeluji tedy na SKPV, které provede poučení a seznámení obviněného s odklonem a při výslechu musí dbát na naplnění formálních podmínek pro tento odklon, jako jsou zejména doznání, souhlas s odklonem, vyjádření ke škodě apod.

13) Jak hodnotíte délky zkušební doby, tedy 6-24 měsíců či 6-60 měsíců v případě druhého odstavce?

Jsou dostačující, opět bych řekl, že nejsou ani přísné, ani nijak krátké, naopak oceňuji rozptyl těchto dob pro moji volnější úvahu délky zkušební doby k danému případu.

14) Jak probíhá vaše kontrola obviněného, zda vede ve zkušební době řádný život?

Po nabytí právní moci usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání si určím lhůtu 6 měsíců, následně si nechám předložit trestní rejstřík obviněného, lustraci v policejní databázi stíhaných osob, pověst apod. Pokud je zkušební doba kratší než 12 měsíců, takovou kontrolu provedu až po uplynutí zkušební doby a následně vydám usnesení o osvědčení.

Dále pak i pověřuji probační a mediační službu ke kontrole plnění např. výchovných opatření, na jejichž výkon má právě probační a mediační služba dohlížet.

Napadá mě případ, kdy jsem sám obviněného telefonicky kontaktoval poté, co jsem zjistil, že spáchal dopravní přeštek, ať si na toto dává pozor, neboť i to by mohl být důvod, který by zapříčinil pokračování v trestním stíhání.

15) Dokážete alespoň odhadem posoudit kolik případů ročně odkloní až soud, bez vašeho přičinění, respektive z jeho vlastní vůle? Myšleno aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání v řízení před soudem, po podání vaší obžaloby.

Toto nedokážu říct, ale jsou spíše případy, kdy z jakéhokoliv důvodu obviněný v přípravném řízení nenaplní formální podmínky odklonu, kdy toto konstatuji i v obžalobě, kde uvedu, že se v podstatě nebráním aplikaci odklonu, pokud obviněný splní formální podmínky v řízení před soudem. Toto jsou ale jednotky případů.

19) Ze statistik vyplývá, že podmíněného zastavení trestního stíhání státními zástupci se aplikuje ročně za posledních 11 let u cca 2000 až 3000 případů, což je okolo 3 - 10% vzhledem k počtu celkového trestního stíhání osob. Oproti narovnání, kde ročně činí celkový počet průměrně za tyto roky 100 aplikací. Čím si myslíte, že je toto způsobeno? Proč dle vašeho názoru k aplikaci narovnání v podstatě dochází v tak zanedbatelném množství?

Upřímně se mi nezdá narovnání jako zrovna dobrý odklon, podmíněné zastavení trestního stíhání je za mě rozhodně funkční, osvědčené, slouží, jak má. Jelikož dnes tedy je trend v užívání odklonů a snaha vyhnout se tak postavení obviněného před soud, zdá se mi pak v těchto případech fér, že obviněný musí dále popř. strpět nějaká opatření a zejména pak se musí osvědčit ve zkušební době a je to adekvátní, aby sám svým chováním po spáchání přečinu dokázal, že si "zaslouží" tu šanci věc odklonit. U narovnání pak vnímám jako problémové právě ty odlišnosti, jako jsou souhlas poškozeného, úhrada škody před aplikací odklonu a zejména to, že uzavřeným narovnáním definitivně a hned trestní věc skončí.

17) Já sám ve své diplomové práci navrhuji jako jeden z návrhů do budoucna vytvoření jakéhosi právního nároku na podmíněné zastavení trestního stíhání, alespoň do té míry, aby obviněný či jeho obhájce měl právo vyvolat svým návrhem řízení, ve kterém by státní zástupce či soudce musel odklon zvážit a popř. k němu přistoupit či odůvodnit proč k odklonu nepřistoupí. Jaký na toto máte názor? Myslíte si, že by měl mít obviněný na odklon alespoň nějakou mírou právní nárok?

Já bych si dovilil tvrdit, že vzhledem k trestní politice jakýsi neformální právní nárok existuje, neboť je trendem věci řešit odklony, tak jak jsem již uvedl, za předpokladu splnění formálních podmínek.

Rád bych, aby to tak zůstalo i nadále a nechtěl bych, aby takový nárok byl zakotven vyloženě v zákoně, neboť bych pak jako státní zástupce ztratil jistou část svobodné rozhodovací možnosti. Tak, jak je to nyní nastaveno, myslím si, že je to tak v pořádku.

18) Napadají vás nějaké konkrétní návrhy do budoucna, co se týče podmíněného zastavení trestního stíhání?

Zrovna u podmíněného zastavení trestního stíhání mě nic nenapadá, myslím si, že je to funkční institut, u kterého netřeba právní úpravy.

19) Napadá vás nějaký zajímavý případ k podmíněnému zastavení trestního stíhání?

Ano, je to ten již zmiňovaný nešťastný pád stromu, který usmrtil seniorku, kde byla již zmiňovaná trestní sazba 3-10 let, ale tím, že se jednalo o nedbalostní trestní

čin, stále se jednalo o přečin a vzhledem k okolnostem případu a osobě pachatele to byla adekvátní cesta aplikovat podmíněné zastavení trestního stíhání. Obecně v takovém případě je to pro slušného člověka, který spáchá přečin s tak vysokou trestní sazbou velká příležitost nebýt potrestán klasickým soudním řízením, neboť i takové projednání má na něj značný výchovný vliv.

5.2 Strukturovaný rozhovor s JUDr. Michalem Eliášem, soudcem Slovenského Krajského soudu v Trenčíně

1) Jaká je vaše studijní minulost? Jaká je vaše karierní minulost a současná pracovní pozice, popřípadě jaký druh trestné činnosti nejvíce soudíte?

Studoval jsem práva na Univerzitě Mateje Bela v Banské Bystrici, a to v letech 2004 až 2009, kde jsem získal titul Mgr. A následně jsem v roce 2010 složil rigorózní zkoušku a získal tak titul JUDr.

Od roku 2009 do 2017 jsem pracoval na Krajském soudu v Trenčíně jako vyšší soudní úředník, následně od 05/2017 jsem začal zastávat funkci soudce na Okresním soudě v Trnavě na trestním úseku. Od 06/2022 až do současné doby zastávám funkci odvolacího soudce na Krajském soudu v Trenčíně.

2) Popište v krátkosti podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání ve vašem trestním řádu, kde nalezneme zákonné ustanovení?

V konání o přečinu může prokurátor, se souhlasem obviněného, po vznesení obvinění do podání obžaloby, na návrh policejního orgánu, ale i bez návrhu podmíněčně zastavit trestní stíhání pokud obviněný:

- a) prohlásí, že spáchal skutek, za který je stíhaný, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo vykonané svobodně, vážně a srozumitelně,
- b) uhradil škodu, jestli byla činem způsobená, anebo s poškozeným o náhradu uzavřel dohodu, anebo uskutečnil jiné potřebné opatření na její náhradu a
- c) vzhledem k osobě obviněné, s přihlédnutím na jeho dosavadní život a na okolnosti případu, lze takové rozhodnutí považovat za dostatečné.

Zároveň podmíněné zastavení trestního stíhání není možné pokud:

- a) trestným činem byla způsobena smrt osoby,
- b) je vedené trestní stíhání pro korupci, anebo
- c) je vedené trestní stíhání proti veřejnému činiteli, anebo zahraničnímu veřejnému činiteli.

Užití podmíněného zastavení je jedna z výjimek zásady legality, nalezneme jej v § 216 a § 217, "Trestného poriadku" č. 301/2005 Z.z., dále pak tento zákon v hlavě

s názvem "Hlavné pojednávane" pripouští užití tohoto odklonu i v hlavním líčení, jako rozhodnutí soudce. Účelem tohoto trestně procesního institutu je zrychlit a zhospodárnit trestní řízení a vyhnout se projednání věci v hlavním líčení v případech skutkově jednoduchých při zohlednění zájmů všech zainteresovaných subjektů.

Nutno podotknout, že do našeho právního pořádku se zavedl další trestně procesní institut, a to podmíněčné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného, přičemž tento institut je formou absolutního zastavení trestního stíhání. To znamená, že prokurátor může fakultativně takto zastavit trestní stíhání osoby, která se významnou měrou podílela na objasnění korupce, trestného činu založeného na zosnování a podporování zločinecké skupiny a teroristické skupiny, anebo zvláště závažného úmyslného trestného činu. Toto rozhodnutí má pak meritorní charakter, pokud obviněný a poškozený neuplatní opravné prostředky. Opět bych uvedl, že je to další příklad zásady oportunity, tedy opaku zásady legality.

3) Dokážete posoudit vývojový trend aplikování podmíněného zastavení trestního stíhání v rámci několika posledních let?

Na území Slovenské republiky se problematika podmíněného zastavení trestného stíhání v poslední době vehementně probírá, hlavně v médiích. Dle mého názoru se tento institut užíval dosti necitlivě až účelně za předchozí vlády v "citlivých politických kauzách".

4) Užívají se podle vás odklony v trestním řízení dostatečně?

Podle mého názoru ne. V případech, kde se užití odklonů přímo nabízí, se tak nakonec neaplikuje a vnímám to jako neochotu ze strany prokuratury věc takto alternativně řešit.

5) Dokážete alespoň odhadem vyčíslit, kolik podmíněných zastavení trestního stíhání se ročně rozhodnete aplikovat? Respektive ukládáte tento odklon i v působnosti krajského soudce? Vzpomenete si na četnost aplikování podmíněného zastavení trestního stíhání v rámci vaší kariéry na soudu okresní úrovně?

V současné době na pozici krajského soudce pro to nemám prostor, a celkově pro odklony. Na okresním soudu jsem toto využil taktéž minimálně, protože tento odklon je především nástrojem prokurátora a na soudě po podání obžaloby už ten

prostor je minimální. Ročně jsem takový odklon sám aplikoval jednou možná dvakrát, jako okresní soudce.

6) U kolika z nich odhadem dojde k osvědčení se obviněného v procentuálním vyčíslení?

Můžu jen předpokládat, že v 90 % případech užití se obviněný osvědčí a jedná se tzv. prvodelikt. Spíše bych si dovilil zmínit případy užití podmíněného zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného, které občas vnímám jako "obchod" s recidivisty, protože prokuratura je v důkazní nouzi a potřebuje někoho na usvědčení ostatních.

7) Pokud nakonec nedojde k osvědčení obviněného, z jakého důvodu to nejčastěji je?

Opakovaně spáchal trestný čin ve zkušební době.

8) Jaké jsou pro vás rozhodující aspekty či okolnosti při vašem rozhodování, pokud obviněný splní veškeré podmínky pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání a je to čistě na vašem rozhodnutí?

Trestní minulost obviněného, osobně si myslím, že tento odklon je účelný jen u prvopachatelů. Osobně nejsem zastáncem těchto odklonů, neboť v mých očích se opravdu u nás jedná o jakýsi obchod s obviněným za účelem získat více důkazů vůči ostatním obviněným apod. a myslím si, že pak takový obviněný vypovídá i nepravdu, jen aby docílil podmíněného zastavení.

9) Vzpomenete si na případ, kdy jste nepřistoupil k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, ačkoliv obviněný vše řádně splnil? Jaký byl důvod vašeho rozhodnutí?

Já osobně ne.

10) Jak byste hodnotil náročnost dosažení podmínek pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání? Hodnotíte podmínky jako přísné, dostačující nebo naopak snadné jich dosáhnout?

Dle mého názoru nejsou podmínky přísné, pouze vnímám za problém neochotu prokuratury, kdy mají většinou spíše ve většině odůvodněných případech podat obžalobu a obviněného odsoudit.

11) Můžete blíže popsat váš procesní postup v případě, kdy se rozhodnete pro aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání? Je tento postup náročnější než ve věci rozhodnout klasickým rozsudkem?

Tak jedná se o podstatně jednodušší postup, nemusí se vykonávat dokazování na soudě, jen se zkoumají zákonné podmínky a souhlas obviněného. Jak jsem už uváděl, je tu však větší náročnost s prokuraturou, respektive s jejich zájmem věci řešit odklony.

12) Jakou roli před rozhodováním o aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání zastává policejní orgán a jakou roli státní zástupce a jakou roli vy, jako soudce?

Největší roli hraje prokurátor, je pánem přípravného řízení, odklony mají využívat především tam, ne až v řízení před soudem. Samozřejmě, že ve velkém počtu případů napomáhá i vyšetřovatel se zdravým nadhledem nad věcí a sám upozorňuje prokuraturu na možnost věc řešit odklonem. Soudce má už jen možnost využít odklon tam, kde lze "zastoupit" práci prokurátora.

13) Jak hodnotíte délky zkušební doby?

U nás lze u podmíněného zastavení trestního stíhání stanovit zkušební dobu na 1 až 5 let a u podmíněného zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného lze stanovit zkušební dobu na 2 až 10 let. Tyto zkušební doby jsou myslím přiměřené vzhledem k té možnosti volit v tomto rozpětí.

14) V České republice vyplývá ze statistik znatelný nepoměr v aplikování podmíněného zastavení trestního stíhání státními zástupci a narovnání, přibližně se jedná o 5000 ku 100 aplikacím, máte tento odklon taktéž začleněn do vašeho trestního řádu? A registrujete taktéž takto mizivé číslo v aplikování narovnání? Pokud ano, dokážete vyjádřit svůj názor proč tomu tak je?

U nás je to nazýváno "zmier" (dále jen narování) a je složitějším tím, že do něj vstupuje osoba poškozená a musí s tímto souhlasit. Je to tedy jakási dohoda na urovnání věci mezi obviněným a poškozeným. A podle kontroly vašeho trestního řádu jsou podmínky na první pohled obdobné. Nejdůležitější je tedy docílit souhlasu obou stran, který musí být dobrovolný, vážný apod.

Myslím si, že i u nás dochází k obdobnému nepoměru a já osobně vidím důvod v tom, že u narovnání musí obviněný škodu uhradit hned a je nutnost, aby u narovnání byl poškozený a s tím i vzniklá škoda. A hlavně bych podotkl právě ten souhlas poškozeného, který nemusí být snadný získat, resp. musí existovat ochota poškozeného věc takto řešit.

15) Existuje na Slovensku právní nárok na přistoupení k odklonům?

Ne, je to na volné úvaze a nikde není napsáno, že za určitých podmínek se k využití odklonu musí přistoupit.

16) Já sám ve své diplomové práci navrhuji jako jeden z návrhů do budoucna vytvoření jakéhosi právního nároku na podmíněné zastavení trestního stíhání, alespoň do té míry, aby obviněný či jeho obhájce měl právo vyvolat svým návrhem řízení, ve kterém by státní zástupce či soudce musel odklon zvážit a popř. k němu přistoupit či odůvodnit proč k odklonu nepřistoupí. Jaký na toto máte názor? Myslíte si, že by měl mít obviněný na odklon alespoň nějakou mírou právní nárok?

Hm, může to být i dvousečná zbraň, protože by se teoreticky, dle mého názoru, i zbytečně prodlužovalo celé řízení, případně by se tato možnost dala i zneužívat ze strany obhájců, kteří by se takového řízení dožadovali, i kdyby sami věděli, že to nakonec není možné a musel by někdo rozhodovat i o takových blanketních či účelových návrzích.

Myslím si, že pokud si bude prokurátor zodpovědně a svědomitě plnit svou práci s nadhledem na věc a nebude mít "krvavé oči", obviněný, který splní podmínky, by měl mít vždy prostor i na využití odklonů.

17) Napadají vás nějaké konkrétní návrhy do budoucna, co se týče podmíněného zastavení trestního stíhání?

Dokážu si představit stav v případech méně závažných přečinů (např. do 2 let horní hranice trestní sazby), že by bylo přímo v zákoně, že prvodelikventi by byli poprvé řešeni podmíněným zastavením trestního stíhání, a to za podmínky jejich prvního trestního stíhání.

18) Napadá vás nějaký zajímavý případ k podmíněnému zastavení trestního stíhání?

Když jsem byl ještě soudcem na okresním soudě, projednával jsem případ člena nejmenované mafie v Dunajské Stredě, kterému se trestní stíhání zastavilo formou podmíněného zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného, samozřejmě výměnou za to, že svědčil proti svým kumpánům.

Během zkušební doby se jeho chování vymklo kontrole, surově doslova dobil svou manželku, chtěl se jí zbavit předhozením jejich chované lvici. Lvice ale tomuto plánu nevyhověla a manželku nesežrala a ona se nakonec dostala do nemocnice a započalo trestní stíhání pro pokus vraždy.

Obviněného tedy začali na tento popud stíhat dále i v původní kauze. Bohužel ve věci vše manželka stáhla, uvedla, že si vše vymyslela a ve věci byla taková důkazní nouze, nebylo možno dokázat, že se skutek stal.

Nakonec díky tomuto jeho původní trestní stíhání pokračovalo a hrozí mu 25 let až doživotí. Zajímavé je si tedy všimnout, že skutek, který byl podmíněně zastaven byl obnoven na základě trestního stíhání, které bylo nakonec zastaveno a obviněný byl osvobozený.

Proto podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného nazývám "obchod", protože prokurátor si moc dobře uvědomoval povahu a osobu obviněného, ale využil ho pro usvědčení ostatních členů skupinu, kteří byli na základě jeho výpovědi odsouzeni k 25 letům vězení a doživotí, poté si jen počkal, dokud se nedopustí něčeho dalšího.

5.3 Vyhodnocení rozhovorů a komparace mezinárodní právní úpravy

Mgr. Jindřich Vít se k problematice podmíněného zastavení trestního stíhání vyjádřil velmi pozitivně, dle jeho úvahy a zkušeností konstatoval, že podmíněné zastavení trestního stíhání je zcela funkční a užívaný nástroj trestního práva procesního z řad odklonů. Stručně a jasně hodnotil dosažení podmínek pro aplikaci tohoto odklonu jako dostačující, tedy ani nelehko, ani těžko dosažitelné.

Dle mého názoru se velmi zajímavě vyjádřil k otázce, zda by uvítal nějakým způsobem zavést právní nárok odklonů do trestního řádu, kdy konstatoval, že díky aktuální trestní politice tento nárok neformálně existuje. Z toho vyplývá, že aktuální trestní politika, minimálně ta okresní a krajská, tedy i politika Okresního státního zastupitelství v Děčíně, potažmo Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem, je nakloněna odklonům a jak sám Mgr. Vít uvedl, vedení preferuje trestní věci primárně řešit alternativní cestou, pokud na to konkrétní trestní řízení je způsobilé a pokud samozřejmě obviněný má vůli spolupracovat co do naplnění formálních podmínek, třeba právě podmíněného zastavení trestního stíhání.

Dále se vyjádřil, že délky zkušebních dob mají funkční a dostačující rozptyl, kdy mu dávají možnost se rozhodovat dle případu.

Vzpomněl, že mnohdy příprava a aplikace odklonu je administrativně náročnější, kdy on sám či policejní orgán musí ve věci činit úkony navíc od standardního podání obžaloby, přičemž následné usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání je daleko administrativně méně obsáhlé, kde ve výroku je popsán skutek a usnesení obsahuje pouze strohé odůvodnění, kde jsou uvedeny jen ty nejpodstatnější skutečnosti a splněné podmínky apod.

Také se kriticky vyjádřil k velmi podobnému odklonu, a to k narovnání, stručně konstatoval, že narovnání se mu nejeví jako dobrý odklon a zmínil, že podmíněné zastavení trestního stíhání je rozhodně funkčnější a osvědčené a slouží, jak má. Konstatoval, že je spravedlivé, aby obviněný při aplikaci odklonu dále musel prokázat, že si v podstatě alternativní cestu trestního řízení zaslouží. Nevýhodou narovnání je, že poškozený s tímto odklonem musí souhlasit, obviněný musí uhradit škodu před aplikací a zejména to, že uzavřením narovnání definitivně a neprodleně trestní věc skončí.

V roce 2023 aplikoval 10 podmíněných zastavení trestního stíhání, přičemž všechny jsou v současné době stále ve zkušební době, kdy už dle jeho pocitu z konkrétní trestní věci predikoval, že jeden obviněný se nejspíše ve zkušební době neosvědčí, neboť ignoruje uložené podmínky a neuhradil škodu tak jak měl.

Naopak JUDr. Eliáš se jako soudce kriticky vymezuje proti prokuratuře, nicméně jeho tvrzení je nutno brát s nadhledem a ne jako bernou minci vzhledem k tomu, že se jedná pouze o jeho subjektivní názor, tedy jen o názor jednoho konkrétního soudce. V rozhovoru uvedl, že podmíněné zastavení trestního stíhání a jejich více užívaný odklon: podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného je prokuraturou spíše zneužíváno jako obchod mezi prokuraturou a obviněným, kdy i z praxe zažil, že obviněný uměle plnil podmínky a přizpůsobil výpověď, jen aby byl realizovaný odklon k jeho prospěchu. Dle jeho názoru se podmíněné zastavení trestního stíhání užívá necitlivě a v minulosti se tak zneužívaly v citlivých politických kauzách. Odklony se nevyužívají tak, jak by měly a na trestní věci, kde se to nabízí. To odporuje mé vlastní zkušenosti z praxe v České republice, stejně jako názoru a zkušenostem Mgr. Víta.

Výše zmíněné odklony a jejich aplikace jsou na Slovensku vloženy zejména do rukou prokuratury. Dále nám JUDr. Eliáš přiblížil právní úpravu, která je velmi obdobná té naší, tedy obviněný s odklonem souhlasí, prohlásí, že spáchal skutek, uhradí škodu nebo o její náhradě uzavře dohodu apod., a vzhledem k osobě obviněné a okolnostem případu lze aplikaci takového odklonu považovat za dostatečnou.

Naopak oproti trestnímu řádu České republiky mají existenci i negativního vymezení, co do případů, na které nelze podmíněné zastavení trestního stíhání aplikovat. Jsou to konkrétně tři případy: trestným činem byla způsobena smrt osoby, je vedeno trestní stíhání pro korupci, anebo je vedené trestní stíhání proti veřejnému činiteli, anebo zahraničnímu veřejnému činiteli.

Uvedené skutečnosti jsou velmi zajímavé, neboť minimálně z rozhovoru s Mgr. Vítem, ale i výkladem podmíněného zastavení trestního stíhání viz kapitoly této diplomové práce, lze v České republice aplikovat odklon i v případech výše zmíněných. To lze ilustrovat na uvedené kazuistice Mgr. Víta, kde podmíněně zastavil trestní stíhání proti obviněnému dřevorubci, který svou nedbalostí zapříčinil úmrtí osoby, a tím mu hrozila trestní sazba 2 až 10 let. Z toho vyplývá, že na Slovensku by

za takový čin nemohlo být podmíněné zastavení trestního stíhání uskutečněno. Stejně jako český trestní řád připouští aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání proti úřední osobě a teoreticky i pro korupční přečiny.

Konstatoval také shodně jako Mgr. Vít, že podmínky dosažení aplikace odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání nejsou nijak náročné, spíše opět zmínil neochotu prokuratury takto alternativně věc řešit, uvedl termín, že mají “krvavé oči”, tedy že je snaha trestní věc obžalovat a řešit v řízení před soudem.

Za svého angažmá na okresním soudu sám aplikoval podmíněné zastavení trestního stíhání velmi sporadicky, příkladem uvedl jeden až dva případy ročně a připomněl, že takovéto rozhodnutí je zejména nástrojem prokuratury a po podání obžaloby je pro aplikaci už jen minimální prostor.

Odlíšné jsou také zkušební doby, kdy pro podmíněné zastavení trestního stíhání mají na Slovensku dobu 1 až 5 let a v případě podmíněného zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného lze stanovit zkušební dobu na 1 až 10 let.

Také se kriticky, obdobně jako Mgr. Vít i já sám, vyjádřil k narovnání. Na Slovensku se tento institut nazývá “zmier” a jeho největším možným problémem, je dle jeho mínění ochota poškozeného takto věc řešit.

Dále na Slovensku taktéž neexistuje právní nárok a také JUDr. Eliáš se k právnímu nároku vyjádřil spíše negativně a vznesl obavu o zneužívání tohoto nároku, kdy obviněný by mohl podávat blanketní nebo nesmyslné žádosti k aplikaci odklonu a celé řízení by se mohlo naopak protahovat a zatížit.

Naopak vznesl svůj návrh, jak by mohla právní úprava v budoucnu vypadat a to tak, že by si dokázal představit stav, kdy prvopachatel při spáchání méně závažného přečinu, například s horní hranicí trestní sazby do 2 let, by byl automaticky řešen podmíněným zastavením trestního stíhání.

Z výše uvedeného lze vyčíst základní komparaci podmíněného zastavení trestního stíhání s ohledem na aktuální stav z pohledu našeho státního zástupce okresního státního zastupitelství a slovenského soudce a patřičných trestních zákonů.

Pro doplnění komparace mezi Českou a Slovenskou republikou dále JUDr. Tibitanzlová ve své monografii uvádí, že slovenská právní úprava neobsahuje možnost

užití odklonu v trestních věcech proti mladistvým, ani ve zkráceném přípravném řízení, a to z důvodu absence speciálního zákona o soudnictví ve věcech mládeže a jiné řešení odklonů v tomto případě, trestním zákonem.

Podmíněné zastavení trestního stíhání lze na Slovensku aplikovat čistě na ty trestné činy, které mají horní hranici trestní sazby do 5 let. Dále se již ke zmíněným limitacím u případů, kdy nelze aplikovat podmíněné zastavení trestního stíhání, sama vyjadřuje, že je nepovažuje za vhodné a sama je toho názoru, že by měl tento odklon být přípustný i v případě nedbalostních trestních činů, kde dojde k úmrtí osoby.

JUDr. Tibitanzlová se kladně vyjadřuje ke skutečnosti, že na Slovensku je požadováno po obviněném pouze prohlášení o tom, že spáchal skutek, což může v praxi odstraňovat nejasnosti mezi pojmy doznání a právě prohlášení o spáchání skutku.

Vzpomenula i odlišnost v případě, kdy nebylo bez přičinění obviněného rozhodnuto o jeho osvědčení ve zkušební době, anebo nebylo naopak rozhodnuto o pokračování v trestním stíhání, na rozdíl od české právní úpravy, kde je fikce osvědčení stanovena na dobu jednoho roku, na Slovensku mají tuto dobu stanovenou na dva roky. K této skutečnosti se vymezila negativně, neboť v případě až pětileté zkušební doby a dalších dvou letech hrozí, že dojde k oslabení důkazní síly důkazů a obnovení trestního řízení v nejzazší době by mohlo být náročně i co do důvěryhodnosti výpovědi svědků.⁷⁹

⁷⁹ TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018, s. 249–252. ISBN 978-80-7502-319-3.

6 Vlastní návrhy budoucí možné změny právní úpravy

Dle mého názoru a po analýze současného právního stavu ohledně podmíněného zastavení trestního stíhání lze konstatovat, že se jedná o institut funkční a hojnou měrou využívány. I dle mnou zažitě praxe s čistým svědomím mohou stát za názorem, že se užívá v opodstatněných případech a jsem rád, že takováto alternativní šance řízení existuje a díky zmíněným novelám a možnostem, například viz § 308a trestního řádu, tento institut je postupně dováděn k "dokonalosti". Přesto jsem během této práce přišel na několik myšlenek o tom, jak by právo mohlo vypadat v budoucnu, tedy k vlastním návrhům *de lege ferenda*.

Jako první se pokusím vylíčit svoji stěžejní myšlenku, kterou je zanést do trestního řádu právní nárok, myšleno ne konkrétně na jakýkoliv odklon, ale alespoň nějakou formu právního nároku. Představuji si existenci práva, kde se lze alespoň domáhat vyvolání řízení o nároku aplikace odklonu ze strany obviněného či jeho obhájce. V praxi si to představuji tak, že pokud obviněný splní veškeré zákonné podmínky, měl by mít alespoň možnost oficiálně požádat o aplikaci odklonu, tedy konkrétně o aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání. S tím, že by takovou žádost s odůvodněním a prohlášením, že podmínky splnil, a samozřejmě z logiky věci i se souhlasem s aplikací odklonu, doručil státnímu zástupci, který by musel např. do 7 dnů rozhodnout o nároku na odklon, aby se zbytečně řízení neprodlužovalo. Takové rozhodnutí by mělo dvě stanoviska, a to souhlas s aplikací podmíněného zastavení trestního stíhání nebo zamítnutí aplikace odklonu s odůvodněním, proč státní zástupce k odklonu nepřistoupí.

Příčemž ani jedno z těchto rozhodnutí by nesmělo mít vliv na další řízení a případně na následné svévolné rozhodnutí o aplikaci odklonu státního zástupce v přípravném řízení či soudce v řízení před soudem. Obviněný by měl takovou možnost pouze jednou v celém řízení, bez možnosti opravného prostředku, tudíž rozhodnutí by mělo formu usnesení s poučením, že nelze podat stížnost.

Tím bych chtěl alespoň větší měrou zajistit, aby bylo k odklonům přistupováno častěji v opodstatněných případech. Samozřejmě by systém mohl například státnímu zástupci umožnit odmítnout takovou žádost v případě nesplnění všech zákonných

podmínek a účelových žádostí, u kterých je již od začátku vidno, že nemohou ze své povahy k případu a okolnostem uspět.

Dále pak jako nevyřešený segment podmíněného zastavení trestního stíhání vnímám výši peněžité částky určené pro oběti trestné činnosti. Zde bych jako možný návrh do budoucna navrhl, aby státní zástupce nebo soudce takovou částku mohl oficiálně obviněnému sdělit, alespoň její rozpětí nebo minimální podobu, a to na základě jakéhosi ustáleného stanoviska, kde by se vymyslel model výpočtu na základě osobních a finančních poměrů obviněného. Mohla by se zohlednit například částka, kterou si je schopen vydělat, jeho majetkové a rodinné poměry, a tak se dostat k personifikované částce, která by obviněného zároveň finančně nezničila ani ho neodradila v souhlasu s aplikací odklonu. V neposlední řadě by se muselo citlivě přihlídnout k okolnostem a charakteru spáchaného skutku a popřípadě vzniklé škody, v neposlední řadě například k tomu, jak přečin zasáhl život poškozeného a jak jej ovlivnil po tomto činu. Obdobný systém již existuje při výměře peněžitého trestu a trestní řád stanovuje maximální počet denních sazeb (20 až 730) a zároveň maximální výši denní sazby (100 až 50 000 Kč). Při ukládání takového trestu je možno počtem denních sazeb přihlídnout k závažnosti skutku a určením výše denní sazby přihlídnout k osobním a majetkovým poměrům obviněného.

V podkapitole o aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání proti právnickým osobám bylo zmíněno, že souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání musí podat fyzická osoba, která zapříčinila svým jednáním přičitatelným k právnické osobě trestní stíhání právě osoby právnické, což tedy nemusí být nakonec výhodné, a proto minimálně k diskuzi je na místě, zda by nebylo příhodno, aby k takovému souhlasu bylo možno požadovat jakýkoliv statutární orgán právnické osoby nebo jiné fyzické osoby, která je zplnomocněna za právnickou osobu do takové míry jednat.

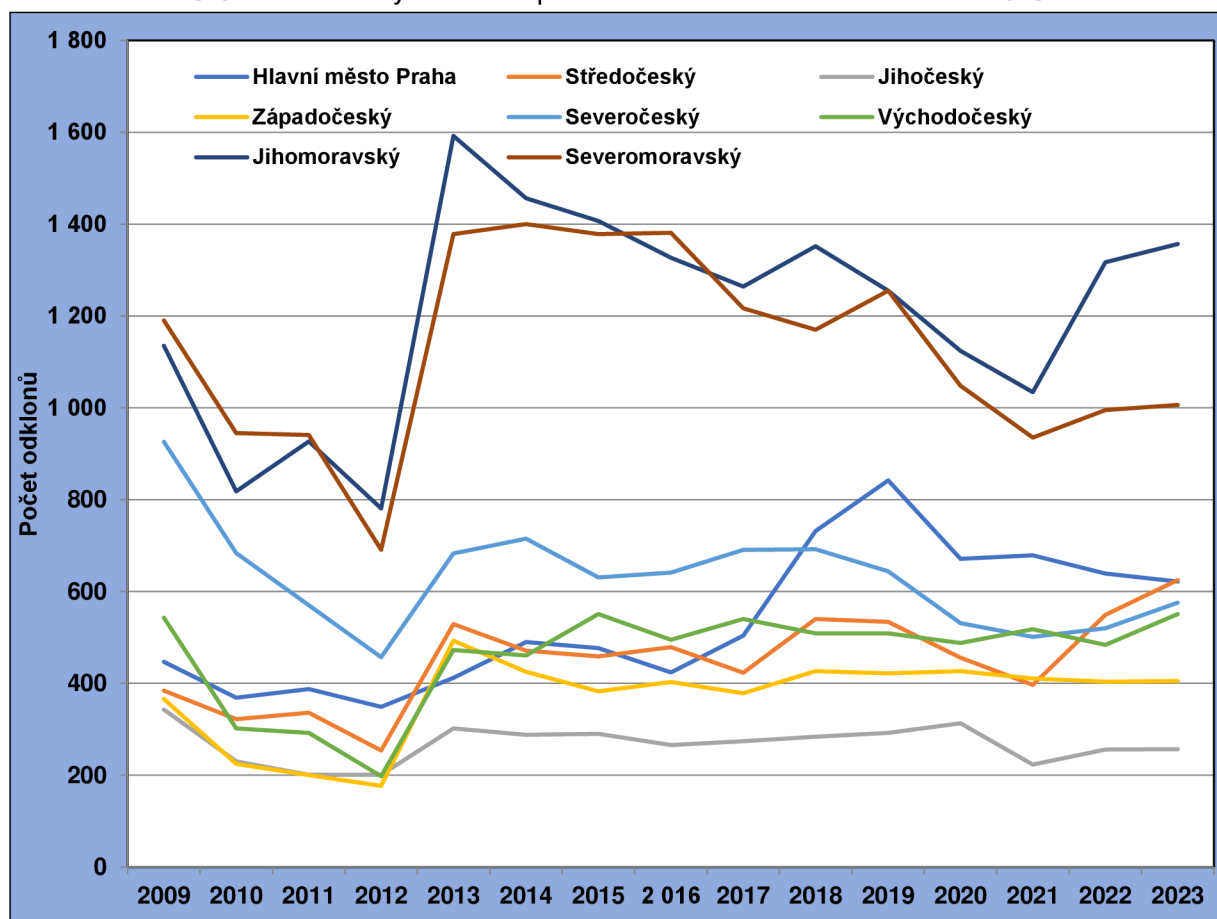
V této diplomové práci bylo již zmíněno, že podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů č. 361/2003 Sb. je v § 42 zakotveno, že příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru tehdy, pokud dle odst. 1 písm. c) bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení trestního stíhání. To tedy znamená, že i přes aplikování odklonu, který má být zejména i pro obviněného příznivější, se tak u příslušníků bezpečnostního sboru neděje a ten

je ve věci stejně potrestán ztrátou zaměstnání. Představuji si tedy stav, kdy i u úmyslného trestního činu, který by nebyl vysloveně s přímým rozporem se službou příslušníka a vlastně by nebyl natolik společensky škodlivý, by byla možnost příslušníka, po posouzení služebního funkcionáře a hlavně na základě jeho předešlých dosahovaných pracovních a služebních výsledků, ponechat ve služebním poměru, a tak by byl zajištěn stejný dopad na pracovně právní vztah / služební vztah, tak jak je to u civilního povolání.

7 Statistika státních zastupitelství

Pro účely této diplomové práce jsem požádal Nejvyšší státní zastupitelství o statické údaje užívání odklonů v trestním řízení, které uskutečnili státní zástupci v rámci celé České republiky. Tabulka je na tolik obsáhlá, že obsahuje statistické údaje od roku 2009 (včetně) a je aktualizovaná již pro rok 2023. Nutno uvést, že jsem byl hlavním statistikem Nejvyššího státního zastupitelství informován, že se jedná pouze o realizované odklony v rámci okresních i krajských státních zastupitelství, statistika nereflektuje odklony aplikované v soudním řízení, respektive ne ty, u kterých se k aplikaci uchýlil až soudce z vlastního uvážení. Dále je tabulka ochuzena o odklony, které se nakonec nerealizovali, jedná se pouze o úspěšně aplikované odklony, které dosáhly právní moci.

Graf č. 1: Celkový meziroční přehled užití odklonů v rámci let 2009-2023.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik vedených Nejvyšším státním zastupitelstvím.

Graf č.1 znázorňuje celkový přehled užitých odklonů vůbec, za období od roku 2009 do roku 2023, statistika obsahuje odklony: podmíněné zastavení trestního

stíhání, narovnání, dohoda o vině a trestu a podmíněně odložení návrhu na potrestání, napříč kraji České republiky.

Před tím, než jsem si vyžádal statistiky, předpokládal jsem, že odklony budou mít od minulosti do současné doby v podstatě rostoucí nebo stagnující trend. K mému překvapení ze statistik vyplývá, že od roku 2009 až do roku 2012 došlo k poklesu užitých odklonů a rok 2013 byl zlomový a v rámci krajů došlo ke skoku v trendu užívání sledovaných odklonů. Bezkonkurečně nejvíce se odklony v rámci státních zastupitelství užívají v Jihomoravském a Severomoravském kraji, nejméně pak v Jihočeském kraji. Na křivkách můžeme pozorovat v podstatě klesající trend, právě od roku 2013 až do roku 2021. Od této doby, tedy od roku 2022, včetně roku 2023 pozorujeme znovu rostoucí trend v užívání odklonů.

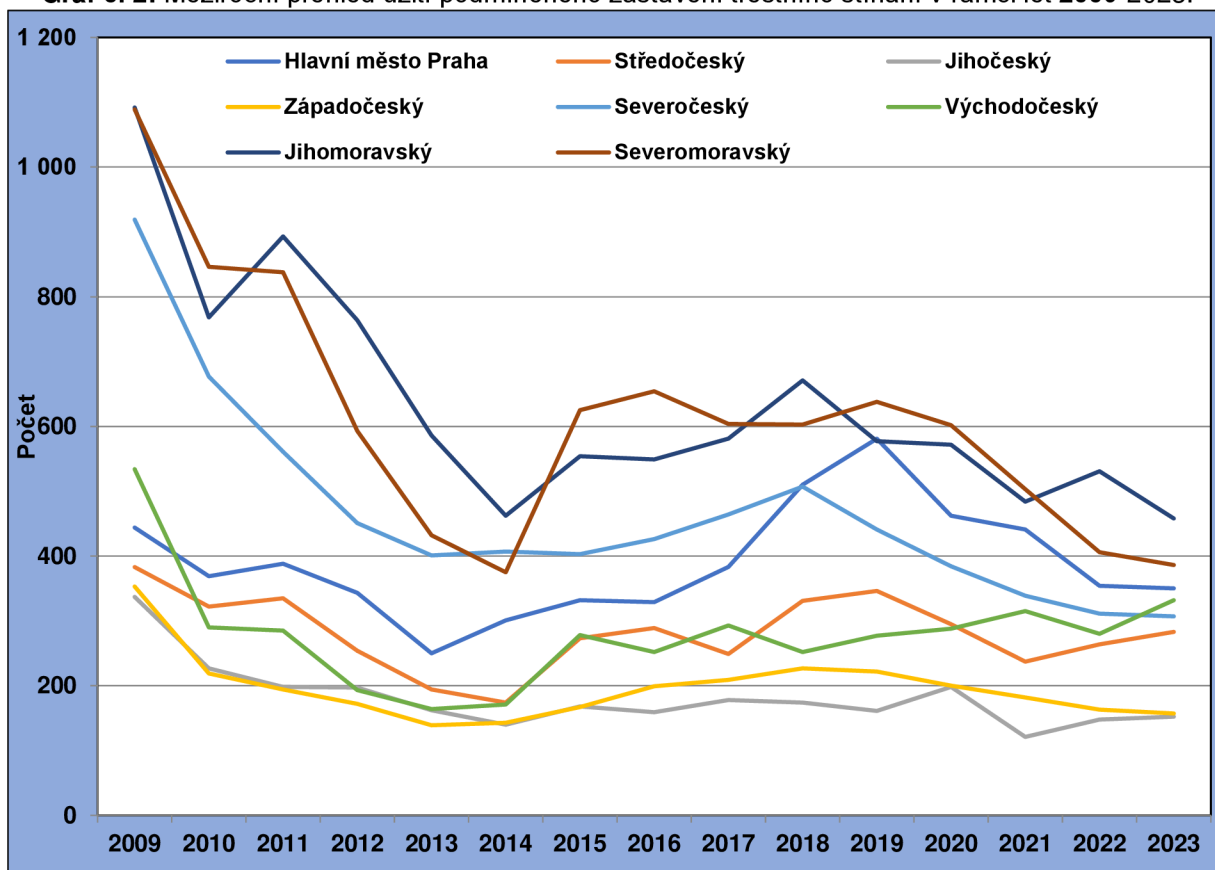
Dle statistiky Policie České republiky došlo v roce 2023 k registrování 181 417 trestných činů, z toho bylo 100 447 objasněno⁸⁰ a z toho, dle dostupné statistiky Nejvyššího státního zastupitelství, bylo přistoupeno k odklonu ve 5 399 případech, tudíž se dá říct, že státní zástupci odklonili v podstatě 5 % trestné činnosti za rok 2023.

Statistika dále ukazuje, že podmíněně zastavení trestního stíhání každoročně zaujímá v podstatě polovinu z celkového počtu užitých odklonů, pro představu v roce 2023 bylo užito již zmíněných 5 399 odklonů, z toho bylo 2 425 případů užití podmíněného zastavení trestního stíhání, namátkově dále v právě v zlomovém roce 2013 bylo uskutečněno celkem 5 862 odklonů, z toho bylo 2 328 případů podmíněného zastavení trestního stíhání.

V následujícím grafu č. 2 bude znázorněno užití podmíněného zastavení trestního stíhání v rámci celé České republiky, opět napříč kraji a za období od roku 2009 až po rok 2023. Na grafu je znatelný pokles již od roku 2009 až do roku 2015, kdy došlo k obrácení trendu, zvýšení počtu užití podmíněného zastavení trestního stíhání pro následující roky až po rok 2020. Od roku 2021 je trend užití spíše klesající, neboť za rok 2023 se tento odklon užil pouze v 2 425 případech.

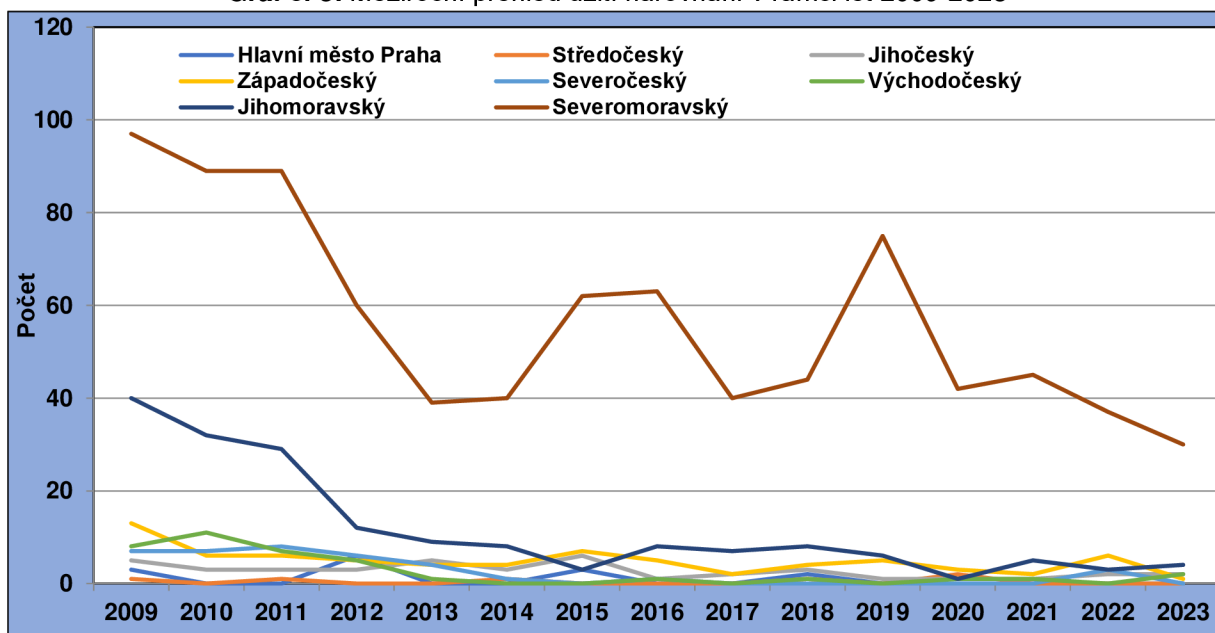
⁸⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Vývoj registrované kriminality v roce 2023*. Aktualizováno 12.01.2024. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>. [citováno 2024-02-22].

Graf č. 2: Meziroční přehled užití podmíněného zastavení trestního stíhání v rámci let 2009-2023.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik vedených Nejvyšším státním zastupitelstvím.

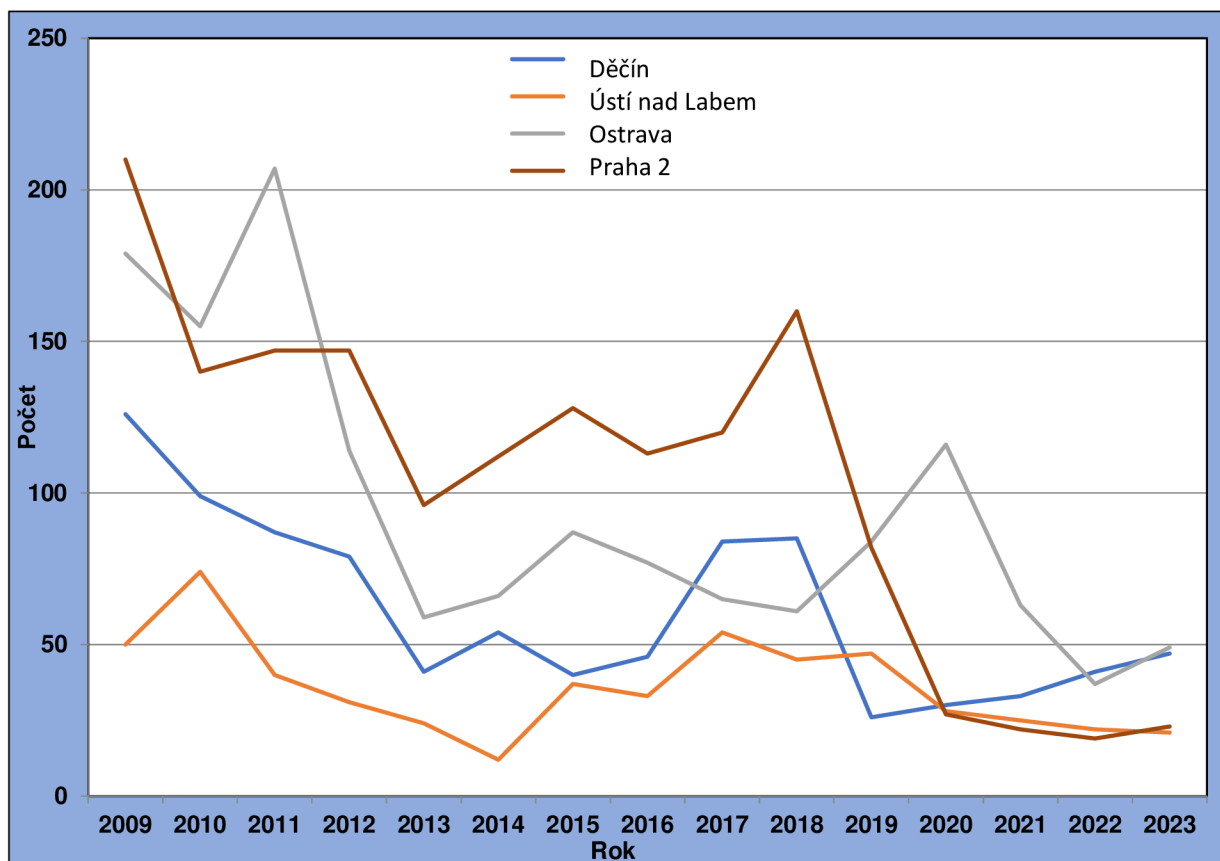
Graf č. 3: Meziroční přehled užití narovnání v rámci let 2009-2023

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik vedených Nejvyšším státním zastupitelstvím.

Dále můžeme prozkoumat graf č. 3, který znázorňuje užití odklonu narovnání, které je na první pohled v nízkých jednotkách aplikování za rok, jen v Severomoravském kraji přistupují státní zástupci k aplikaci tohoto úkonu ve vyšších desítkách, ačkoliv se za poslední dva roky dostávají pod hranici 40 případů užití tohoto odklonu a rok 2023 potvrzuje klesající tendenci, tedy 30 aplikovaných narovnání.

Graf č. 4: Meziroční přehled užití podmíněného zastavení trestního stíhání, vybraných OSZ, v rámci let 2009-2023.

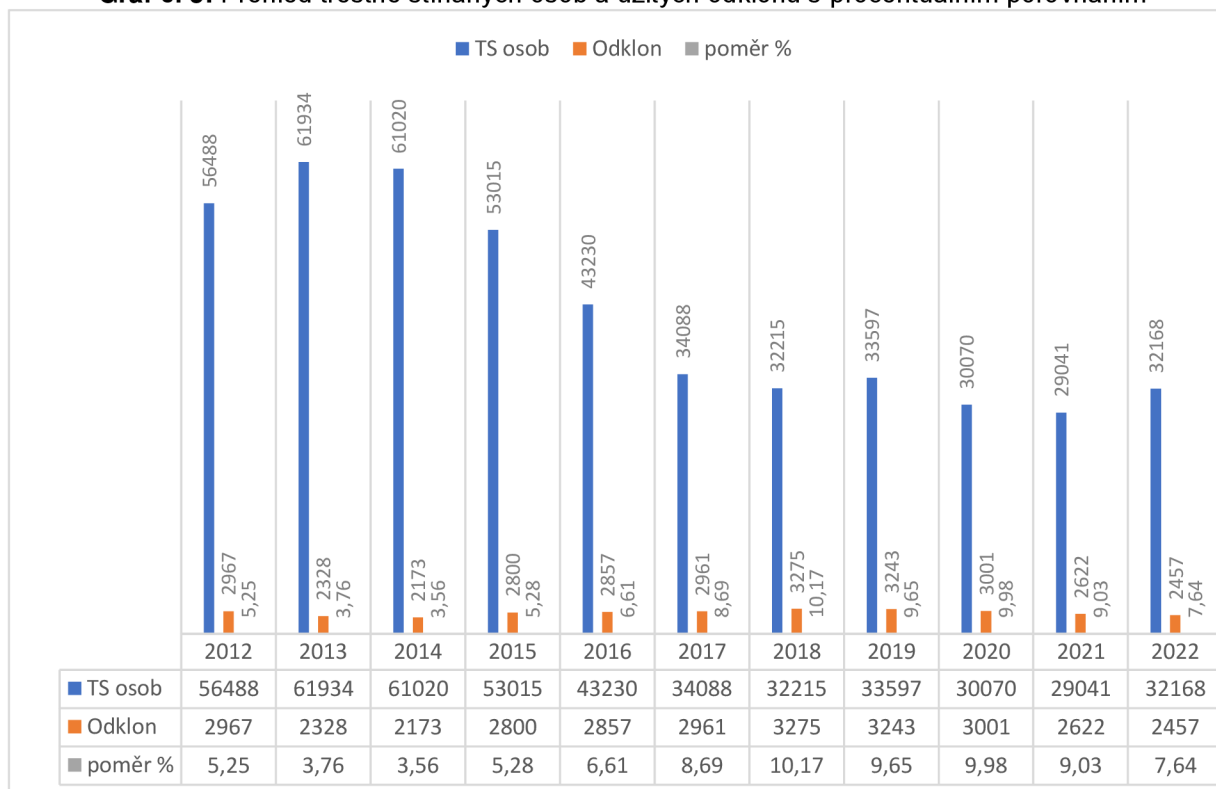
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik vedených Nejvyšším státním zastupitelstvím.

Graf č. 4 jsem vytvořil pro komparaci aplikování podmíněného zastavení trestního stíhání čtyř vybraných státních zastupitelství okresní úrovně. Jedná se o OSZ v Děčíně, Ústí nad Labem, Ostravě a Praze 2. Děčín jsem zvolil cíleně, neboť se to jedná o mé služebně spádové OSZ, Ústí nad Labem proto, že je to územně sousední okres, Prahu 2, neboť dosahuje nejvyšších čísel užití odklonu v rámci hlavního města Prahy a Ostravu, protože dosahuje nejvyšších čísel v rámci Moravskoslezského kraje.

Na grafu lze pozorovat, že Děčín v posledních čtyř letech užívá tento odklon častěji, ale přesto, že jsme jeden z nejvýše zatížených okresů co do počtu kriminality, užití tohoto odklonu za rok dosahuje za poslední čtyři roky maximálně 50 případů,

přestože historicky dosahoval 50-100 užití a v roce 2009 i přes 100. Dále lze vypočítat, že OSZ v Ústí nad Labem dosahuje o jednotky nižší aplikování odklonu. Nicméně za poslední dva roky lze pozorovat rostoucí trend a v podstatě stejné počty užitých odklonů v roce 2022 a 2023 v rámci všech čtyř pozorovaných státních zastupitelství, tedy od 20 do 50 užití, což je zanedbatelné.

Graf č. 5: Přehled trestně stíhaných osob a užitých odklonů s procentuálním porovnáním

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistik Institutu pro kriminologii a sociální prevenci⁸¹.

Posledním graf č. 5 jsem vytvořil na základě dostupných statistik a počtu trestně stíhaných osob (včetně právnických) v rámci let 2012 až 2022 v celé České republice, v kontrastu s celkovou statistikou poskytnutou Nejvyšším státním zastupitelstvím ohledně počtu aplikovaných podmíněných zastavení trestních stíhání v rámci celé České republiky za stejné období. Celkový počet zahájení trestního stíhání zahrnuje kompletně všechny stíhané trestné činy, čili nejsou zde pouze přečiny, na které tento odklon lze aplikovat, tudíž graf je pouze orientační v rámci celkového počtu trestně stíhaných osob.

⁸¹SCHEINOST, Miroslav a kolektiv. *Analýza trendů v České republice v roce 2022*. Online. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. ISBN 978-80-7338-205-6. Dostupné z: <https://www.iksp.cz/analyza-trendu-kriminality-v-ceske-republice-v-roce-2022>. [citováno 2024-02-22].

Na tomto grafu lze pozorovat nejvyšší nárůst v procentuálním aplikování v roce 2018, kdy dosáhl 10,17 %, do té doby trend stagnoval a držel se okolo 3 – 5 %, po tomto zlomovém roce se již držela aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání lehce pod 10 %, pokles znovu zaznamenal rok 2022, kde je procentuální využití odklonu na 7,64 bodech.

Na závěr statistického okénka mé diplomové práce musím konstatovat, že je obtížné jen obecně znázornit tyto statistické údaje bez širšího kontextu, tak jak jsem to uskutečnil v grafu č. 5, zejména co se týká vývoje a trendů celkové kriminality a objasněnosti ve sledovaných letech bez hlubších analýz, ale zároveň věřím, že takto obecné znázornění trendů v rámci let pro základní představu využívání odklonů státními zástupci postačí.

Závěr

Podmíněné zastavení trestního stíhání je procesně právní institut, který se řadí do komplexního označení odklonů trestního řízení a řízení o něm je zvláštní typem řízení. Je to jeden z mnoha nástrojů aplikované restorativní justice, která se v něm objevuje, hlavně co do podoby uhlazení vztahů mezi obviněným a poškozeným za současné myšlenky alternativně ukončit trestní věc, ve které bylo zahájeno trestní stíhání, a to tím způsobem, aby jen samotné projednání věci zajistilo nápravu škodlivého stavu, náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení. Jde o určitou formu další výchovy obviněného a jeho motivace vést řádný život ve zkušební době, aby za spáchání přečinu nebyl pravomocným rozsudkem odsouzen a potrestán, ale aby se trestní stíhání po splnění jasně daných podmínek a osvědčení se ve zkušební době zastavilo a věc tímto byla definitivně vyřízena. Tímto odstavcem by se dal jen velmi stručně shrnout princip podmíněného zastavení trestního stíhání dle současné právní úpravy, která je srozumitelná a jasně daná.

Trestní řád takovou alternativní cestu trestního řízení zakotvuje v § 307, § 308 a § 308a. V diplomové práci jsem analyzoval a následně interpretoval současný stav co do podmínek podmíněného zastavení trestního stíhání, ale také co do procesní stránky aplikace takového odklonu.

Na základě hlavního teoretického základu mé diplomové práce, uskutečněných strukturovaných rozhovorů a zpracovaných statistik si dovoluji tvrdit, že institut podmíněného zastavení trestního stíhání je funkční, v podstatě plně naplňuje hlavní myšlenky restorativní justice i teoretickou mantru odklonů. V podstatě obviněnému nabízí řekněme druhou šanci po spáchání přečinu a myslím si, že tak, jak je vše nastaveno, existuje reálná motivace obviněného se opravdu polepšit a splnit uložené podmínky omezení apod. Jsem rovněž přesvědčen, že se nejedná pouze o jakoukoliv formu alibismu, tak jak to v právu bývá, a nic z toho není jen "na oko", což samozřejmě neznamená, že se tohoto institutu nedá zneužít a v celém řízení se chovat účelově a přetvařovat se a ohýbat realitu.

Jen se dle mého názoru nevyužívá v ta vysoké míře, aby dokázal naplnit svůj plný potenciál, vnímám jej jako jednu ze zásadních alternativ ze všech ostatních odklonů. Ze statistik tedy vyplynulo, že panuje nerovné užití odklonů v rámci České

republiky, nutno podotknout, že hovořím o aplikaci státními zástupci v přípravném řízení.

Současně věřím, že jsem naplnil cíle své práce, které jsem si stanovil v úvodu, a problematiku podmíněného zastavení trestního stíhání jsem interpretoval srozumitelně i pro studenty nezabývající se trestním právem, začínající policisty, anebo pro širokou laickou veřejnost či ostatní čtenáře, kteří se v trestním právu neorientují.

Závěrem si dovoluji upřímně prohlásit, že zejména monografie Odklony v trestním řízení JUDr. Aleny Tibitzlové, nejen tedy problematiku podmíněného zastavení trestního stíhání, ale komplexně odklonů, jak název knihy napovídá, osvětluje vyčerpávajícím, srozumitelným a čtivým způsobem, za doprovodu autorů a velkých jmen v trestním právu, jako jsou profesori Šámal a Jelínek, bylo nabytí znalostí velmi přínosné a dobře zapamatovatelné pro aplikaci tohoto trestně právního institutu. Nutno bylo přihlížet na roky vydání monografií zmiňovaných autorů a zohlednit i platné novely, které vešly v účinnost do současné doby, tyto jsem v práci taktéž neopomenul.

Všichni zmiňovaní autoři se svými výklady od sebe v podstatě nevzdalovali, stejně tak jako současná judikatura, to lze vykládat právě tak, že podmíněné zastavení trestního stíhání a jeho současná právní úprava a její výklad je jasný, srozumitelný a má pevně zakotveno své místo v trestním právu procesním. K tomu se pak ze svých zkušeností a zažité praxe, a stejně tak v souladu s názorem státního zástupce Mgr. Víta, mohu jen přiklonit a konstatovat, že podmíněné zastavení trestního stíhání je teoreticky i prakticky skvělým institutem trestního práva.

Seznam literatury

1) Odborná monografie

- TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-319-3.
- JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-550-0.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. Online. Dopln. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3a&rowIndex=0>.
- NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.
- ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-87576-93-9.
- ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-245-2.
- DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK et al. *Trestní řád: komentář II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.

2) Časopisné články

- ZŮBEK, Jan. *Kvalifikované (zprůsněné) podmínky u podmíněného zastavení trestního stíhání*. Online. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 5. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/>.
- POKORNÝ, Michal. *Stížnost poškozeného proti usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 5 TrŘ)*. Online. *Trestně právní revue*, 2003, č. 11. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/>.

3) Zákoná úprava

- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Zákon č. 220/2021 Sb., kterým se mění mimo jiné zákon č. 141/1961 Sb. Online. Dostupné z: <http://zakonprolidi.cz/cs/2021-220>.
- Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříkú trestú.
- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sború.
- Zákon č. 418/2011Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonú.

4) **Judikatura**

- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.08.1977, sp. zn. 4 Tz 39/72.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 01.08.2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21.08.2001, sp.zn. 7 To 317/2001.
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25.02.2003, sp. zn. 4 To 191/2003 Sb.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 01.07.2003, sp. zn. 4 Tz 84/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23.04.2014, sp. zn. 8 Tdo 388/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17.09.2014, sp. zn.: 5 Tz 41/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 01.08.2021, sp. zn. 5 Tz 148/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.12.2021, sp. zn. 3 Tdo 1120/2021.

5) **Internetové zdroje**

- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Vývoj registrované kriminality v roce 2023*. Aktualizováno 12.01.2024. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>. [citováno 2024-02-02].
- SCHEINOST, Miroslav a kolektiv. *Analýza trendů v České republice v roce 2022*. Online. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. ISBN 978-80-7338-205-6. Dostupné z: <https://www.iksp.cz/analyza-trendu-kriminality-v-ceske-republice-v-roce-2022>.